

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
a Catalunya

L'avaluació de la qualitat universitària

Girona 15-17 setembre 1998

Índex

Presentació

Capítol I *Models Europeus d'Avaluació de la Qualitat*

1. Els models europeus d'avaluació de la qualitat	5
2. El model francès d'avaluació de la qualitat de les Universitats	11
3. El model holandès d'avaluació de la qualitat de les Universitats	13
4. El model danès d'avaluació de la qualitat de les Universitats	16
5. El Plan Nacional de Evaluación i el model metodològic del Consejo de Universidades.	19
6. El paper de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya en els processos d'avaluació de la qualitat	22
7. Recomanacions del Comitè Econòmic i Social de la Unió Europea	24

Capítol II *Conclusions dels debats del Taller: L'Avaluació de la qualitat universitària*

1. El millor model d'avaluació per al sistema universitari català	32
2. Rol i funcions dels diferents agents en el procés d'avaluació institucional	34
3. Els indicadors i criteris de qualitat en la docència	35
4. Aplicació pràctica d'indicadors i criteris en l'àmbit de la recerca-departaments	36
5. Aplicació pràctica d'indicadors i criteris de qualitat en la gestió i els serveis	38
6. Aplicació pràctica dels plans de millora	40
7. El futur de l'avaluació institucional a Catalunya: Conclusions finals del taller	41

Anexes

Programa del Taller: L'avaluació de la qualitat universitària	43
Participants del Taller	45
Recomanació del Consell d'Europa sobre la cooperació europea per a la garantia de la qualitat en l'ensenyament superior.	46
Documentació lliurada al taller com a base per al debat	50

A la dècada del 90, seguint els corrents d'altres països, algunes universitats catalanes –Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Politècnica de Catalunya– van iniciar un procés d'avaluació de la qualitat. L'any 1996 es va posar en marxa la primera etapa del Plan Nacional de Evaluación de la Calidad de las Universidades amb l'objectiu d'endegar un procés avaluador que té com a objectiu millorar la qualitat de l'ensenyament, la recerca i la gestió de les universitats. La Generalitat de Catalunya, que d'acord amb les competències que té en matèria universitària, havia signat un conveni amb el Ministerio de Educación y Ciencia per gestionar aquest Pla a Catalunya, va encomanar aquesta tasca a la recent creada Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya.

La *Orden de 21 de febrer de 1996* obre la primera convocatòria del *Plan Nacional de Evaluación de la calidad*, i per la *Resolució del 20 de març de 1996*, la Generalitat de Catalunya convoca els ajuts per al finançament de projectes d'avaluació de la qualitat de les universitats catalanes.

Un cop acabat el procés comprès en la primera convocatòria es va considerar oportú analitzar i reflexionar sobre la metodologia emprada en l'avaluació, els indicadors utilitzats, la resposta que aquesta experiència havia tingut a les unitats avaluades, etc. per tal de detectar els punts forts i febles d'aquest primer procés i proposar les millores que convindria introduir en les etapes posteriors.

Aquesta reflexió es dugué a terme en un taller, organitzat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya, que se celebrà a la Universitat de Girona entre els dies 15 al el 17 de setembre de 1998.

Els objectius proposats en el Taller: “L'avaluació de la Qualitat Universitària” van ser els de conèixer millor els sistemes europeus d'avaluació, reflexionar sobre el model d'avaluació més adient per al Sistema Universitari català, millorar el propi procés per tal de superar els punts crítics detectats en la primera fase d'avaluacions, definir i concretar els indicador i criteris de qualitat i debatre sobre l'aplicació pràctica dels plans de millora que s'haurien d'incorporar a partir d'aquest moment a cada unitat avaluada.

Par tal d'abastar tant extens programa, el taller es va desenvolupar en diversos formats: Ponències, taules rodones, i debats sobre els diferents aspectes a tractar.

Ara, i abans de la celebració del proper taller que tractarà sobre les accions postavaluació i les millores introduïdes en el procés d'avaluació, presentem aquest document que vol recollir les principals conclusions del Taller de Girona, així com alguns dels materials que s'hi van presentar.

Pretenem que aquest recull sigui d'especial utilitat abans d'iniciar una nova revisió del procés, tant com a punt de referència com a pauta per continuar el debat. D'aquest i dels altres tallers que vindran esperem poder-ne treure el màxim d'aspectes positius per a millorar el propi procés d'avaluació i de les accions que se'n deriven, per tal de garantir la millora de la qualitat del sistema universitari català.

Taller de Girona

Capítol I

Models Europeus d'Avaluació
de la Qualitat

Els models europeus d'avaluació de la Qualitat

A la majoria de països desenvolupats, especialment els de la Unió Europea, l'avaluació de la qualitat del sistema universitari ha esdevingut en els últims anys una exigència tant per part de les pròpies universitats com dels governs i administracions públiques. Les polítiques descentralitzadores dels governs, la reducció general de pressupostos públics i la internacionalització cada vegada més gran de l'educació superior han afavorit el desenvolupament de mecanismes de control i millora de la qualitat. Tot i que el concepte de qualitat no és nou, en les darreres dues dècades s'ha passat d'un concepte lligat exclusivament al control a una nova visió sobre l'avaluació i millora de la qualitat.

En aquest nou context, sorgeixen dues noves necessitats paral·leles: d'una banda, que les institucions siguin capaces d'adaptar la seva organització als constants canvis tant de context com d'expectatives i, de l'altra, es manifesta una pressió cada cop més important dels governs, estudiants, finançadors i empresaris per conèixer les estratègies i prioritats de les universitats.

En el marc Europeu, diverses iniciatives contribueixen al desenvolupament de mecanismes d'avaluació de l'educació superior. A principis dels anys 90, França (1987); els Països Baixos (1988); el Regne Unit (1992) i Dinamarca (1992) compten ja amb sistemes establerts d'avaluació de la qualitat de les universitats a nivell nacional. Altres països de la Unió Europea comencen a dur a terme activitats en aquest mateix sentit i preparen programes pilot per tal d'establir la metodologia que els permetrà crear processos d'avaluació nacionals.

Conscient d'aquest fet, el 1991, el Consell de Ministres d'Educació de la UE, sota presidència holandesa, introdueix la idea de desenvolupar un projecte pilot d'avaluació de la qualitat a nivell europeu. El projecte Pilot Europeu per a l'Avaluació de la Qualitat de l'Educació Superior s'inicia el novembre de 1994 i hi participen 17 països i un total de 46 institucions. El desembre de 1995, un cop finalitzat el projecte, s'elabora un informe final per presentar-ne els resultats. En primer lloc, es constata que la metodologia emprada, a través de les guies d'avaluació, és àmpliament acceptada, tot i que es recomana que sigui adaptada a les diverses estructures, institucions i cultura acadèmica dels diferents països. En segon lloc, la important participació i col·laboració de tots els estats fa palesa la intenció de seguir aplicant aquestes avaluacions. De fet, després de l'aplicació del Projecte Pilot Europeu, onze estats membres de la UE estableixen els seus propis processos d'avaluació de la qualitat. El mapa Europeu d'activitats d'avaluació esdevé, doncs, força variat i divers.

Anàlisi comparativa del mètodes europeus

En els darrers cinc anys, la gran majoria de països de la UE han creat mecanismes per l'avaluació de la qualitat de les institucions d'ensenyament superior, estan duent a terme projectes pilot per tal de constituir la metodologia, o bé preparen lleis per establir processos d'avaluació.

Organismes, dependència i propòsit

En gairebé tots els països la iniciativa d'endegar processos d'avaluació parteix dels governs, i en molts, els Ministeris d'Educació han creat agències que tenen la missió d'avaluar de forma sistemàtica les seves institucions d'ensenyament superior, i que han assolit una independència sota la responsabilitat d'un consell o d'un equip directiu que, generalment, és nomenat pel ministeri i en el que hi ha representants de les pròpies institucions i del món empresarial. Aquest és el cas de Dinamarca o França, entre

d'altres. D'altra banda, un gran nombre d'iniciatives per garantir la millora de la qualitat de l'ensenyament superior han sorgit darrerament des de les pròpies universitats, a proposta de les Conferències de Rectors locals. Holanda i Portugal en són un exemple. La percepció de les universitats d'aquests països és que les iniciatives governamentals es basen exclusivament en el rendiment de comptes a la societat i no cobreixen les seves expectatives i objectius pel que fa a la millora de la qualitat. El fet que siguin les pròpies universitats les que duguin a terme el seu procés d'avaluació, però, provoca cert recels per part dels governs que tenen por que es desenvolupin uns processos excessivament interns i tancats que, basant-se en la millora de la qualitat, descuidin la seva responsabilitat de rendir comptes davant la societat.

En aquest sentit, a la majoria de països europeus, els models compten amb una fase de l'avaluació que, a més d'informar a la societat, està enfocada cap el rendiment de comptes, ja que un dels objectius de l'avaluació és el de facilitar la presa de decisions polítiques; i amb una fase que té com a finalitat principal la millora de la qualitat. El diferent pes específic d'aquests dos objectius caracteritza cadascun dels models dels diferents països. El sistema holandès, per exemple, contempla aquests dos nivells: el governamental, a través de la figura de l'*Inspectorate*, i l'universitari amb l'Associació de Rectors de les Universitats Holandeses (VSNU). Les avaluacions sistemàtiques dutes a terme per la VSNU procuren tant pel rendiment de comptes com per la millora de la qualitat. El sistema danès d'avaluació, que duu a terme l'*Evaluateringscenter*, en canvi, tot i dependre de l'Estat, se centra principalment en la millora de la qualitat; i el model francès, desenvolupat pel *Comité National d'Évaluation*, està bàsicament enfocad cap al rendiment de comptes.

El paper de l'agència d'avaluació

Totes les agències d'avaluació tenen com a funcions la coordinació del procés d'avaluació, de la metodologia i dels continguts dels programes d'avaluació, a més d'establir els contactes amb els experts externs que realitzaran la visita a les unitats avaluades. En alguns països de la UE, però, com a Finlàndia o a Portugal, les agències desenvolupen un tasca merament administrativa (la planificació, la identificació dels experts i la publicació de l'informe final), mentre que la responsabilitat del procés recau en el grup d'experts nomenat per a desenvolupar una avaluació concreta.

En el cas danès, francès i holandès, en canvi, les agències tenen un paper clau en el procés d'avaluació, tot i que hi ha algunes diferències en el seu grau d'implicació. L'Agència holandesa dona suport al procés d'avaluació i és responsable de l'execució de l'avaluació externa, així com de la regulació de tot el procés. En el model francès, el CNE és responsable de la totalitat del procés: planifica el seu propi programa i la metodologia a seguir. En el model danès, el paper de l'*Evaluateringscenter* se centra en la coordinació i el suport a l'avaluació externa, tot i que també participa de la planificació i l'elaboració de la metodologia.

L'abast dels processos d'avaluació

El sistema educatiu a Europa es basa en principis molt diversos en els diferents països, per tant, l'abast de l'avaluació també varia. En alguns països els processos d'avaluació se centren a les universitats, com a França o Espanya; mentre que en d'altres, abasten altres tipus i nivells de l'educació superior, com passa a Dinamarca o al Regne Unit.

Focus dels processos d'avaluació

Segons el seu centre d'atenció, es poden distingir cinc tipus d'avaluacions: temàtiques, de programa, institucionals, auditories i d'acreditació. Les avaluacions temàtiques es basen en l'anàlisi de la qualitat

d'un determinat estudi; les de programa analitzen la qualitat de les diferents activitats d'un programa d'estudi. Les avaluacions institucionals són aquelles que avaluen totes les activitats d'una institució. L'auditoria és una avaluació dels punts forts i punts febles dels mecanismes de qualitat establerts per una institució per tal de millorar la qualitat de les seves activitats i serveis. Finalment, un procés d'acreditació utilitza la mateixa metodologia que els processos anteriors, però parteix d'uns estàndards predefinitos a l'hora d'emetre els seus judicis per tal de decidir si un programa o institució tenen un nivell suficient de qualitat.

Al principi, els processos d'avaluació generalment estaven centrats en un sol objecte. En el primer cicle d'avaluació del *Comité National d'Évaluation* francès, per exemple, només es van dur a terme avaluacions institucionals, i la VSNU i el Centre danès es van centrar en l'avaluació de programes d'estudi. En el cas holandès i francès ja s'han completat els primers cicles d'avaluació i, de cara a la propera fase, han ampliat l'objecte de les seves activitats d'avaluació.

Elements metodològics

Els diferents projectes pilots europeus es van basar en elements metodològics comuns: la autonomia i independència dels procediments i metodologies; l'autoavaluació; l'avaluació externa i la publicació de l'informe final.

Tots els processos d'avaluació que es duen a terme actualment als països de la Unió Europea estan construïts sobre aquests principis metodològics. Cal esmentar, però, que el model danès inclou enquestes com a suplement a l'anàlisi de l'àrea d'avaluació. A Dinamarca les enquestes als usuaris entre estudiants, graduats i empresaris (empleadors) representen un element clau del procés d'avaluació.

Un dels resultats destacat dels projectes pilot en relació a la metodologia emprada va ser que el mètode, necessàriament, ha de ser interpretat en relació al context i les especificitats de cada país on s'aplica.

Autoavaluació

L'autoavaluació és l'element central de tots els processos d'avaluació europeus. Es reconeix i s'emfatitza el valor d'una anàlisi d'autocrítica realitzada pels responsables de qualitat de la unitat avaluada. De totes maneres, la forma i els continguts de l'autoavaluació divergeixen a cada model. A la majoria de països, l'informe d'autoavaluació es realitza segons les directrius d'una guia d'avaluació elaborada pels responsables a càrrec dels projectes. Però hi ha també considerables diferències en el nivell de detall exigint per cadascuna de les guies, ja que mentre algunes només indiquen com hauria de ser elaborat l'informe, altres constitueixen una pauta exacta dels aspectes a avaluar i de l'informe que se n'ha d'extreure.

L'anàlisi qualitativa és la part principal de les autoavaluacions, tot i que les institucions han d'incloure al seu informe algunes dades estadístiques, que s'hauran de tenir en compte a l'hora de fer una anàlisi global del sistema universitari.

Un dels punts que més debat crea a nivell europeu és la confidencialitat o no de l'informe d'autoavaluació. Aquells països que mantenen l'informe en la confidencialitat argumenten que les institucions estaran més disposades per a l'autocrítica i l'anàlisi si no es fa públic. Els arguments contraris defensen que fer públic l'informe és una part important del procés, ja que aporta als usuaris una informació molt útil.

L'autoavaluació és una peça central per l'evidència dels processos d'avaluació i, per això, ha de complir dos objectius bàsics. En primer lloc, ha de proporcionar als experts la informació suficient per a la preparació tant de la visita al centre com de l'informe final. En segon lloc, l'autoavaluació ha de donar a les institucions l'oportunitat de preparar un informe que representi un treball adequat d'anàlisi sobre els temes més rellevants i que pugui esdevenir la base per tal de dur a terme activitats contínues de millora de la qualitat.

Visites a la unitat avaluada

Els experts que duen a terme els processos d'avaluació acostumen a ser professionals acadèmics en la titulació que s'avalua. En molts casos, però, el comitè extern el formen experts que provenen de múltiples camps professionals amb una gran experiència en educació superior i en d'altres aspectes que es tenen en compte a l'avaluació, com poden ser pedagogs, gerents, tècnics de qualitat, etc.. Alguns països, com Dinamarca i els Països Baixos, inclouen experts de reconeguda trajectòria en el terreny empresarial.

Els experts sovint comencen la seva tasca avaluadora un cop finalitzada l'autoavaluació, i després de rebre una petita formació sobre avaluació i tota la informació necessària sobre la titulació a avaluar. En alguns casos, el comitè d'experts assumeix també la responsabilitat de preparar la visita, en el sentit de decidir amb qui es vol reunir i de quins temes cal discutir amb els diferents col·lectius i comitès de la institució. El cas danès és diferent. A Dinamarca els experts estan involucrats en l'avaluació des del principi i, per exemple, comenten la guia d'avaluació interna abans de lliurar-la a les institucions.

Després de la visita, els experts han d'elaborar un informe. Sovint, un dels membres del grup d'experts externs exerceix la funció de secretari i esdevé responsable de realitzar l'esborrany de l'informe i de conformar-lo d'acord amb el president. De vegades, un representant de l'agència d'avaluació fa la funció de secretari del grup d'experts, com a Dinamarca i als Països Baixos. En d'altres casos, com a França, els experts preparen un esborrany de l'informe d'avaluació que l'agència s'encarrega de finalitzar.

Les agències d'avaluació, en diferents graus, són les encarregades de proveir a les institucions dels experts que desenvoluparan l'avaluació externa. En la mesura que cada cop més països i institucions inicien processos d'avaluació, s'incrementa la necessitat d'experts i la demanda creix. En aquest context cal mencionar l'experiència de països com el Regne Unit, que han establert cossos d'experts. Un membre d'un cos d'experts accepta prendre part en un nombre determinat de processos d'avaluació durant un període de temps. L'expert rep una àmplia formació sobre el procés d'avaluació. En la majoria de països, però, els grups d'experts són contractats per un procés concret.

L'informe de l'avaluació

L'informe final resumeix les conclusions i recomanacions basades en l'autoavaluació i l'avaluació externa. Hi ha, actualment, moltes variacions en els informes de cada país segons estiguin formulades aquestes recomanacions. Alguns informes finals presenten només els resultats de l'anàlisi, per exemple els judicis dels experts en forma de conclusions i recomanacions. En d'altres, l'informe, a més de les conclusions dels experts, presenta una anàlisi del context aportant documentació i una reflexió.

En tots els casos, però, són les institucions les que han de prendre la iniciativa a l'hora d'aplicar les recomanacions i fer el seguiment del pla de millora. Així doncs, el més important és que els informes siguin operatius i les recomanacions estiguin formulades amb claredat.

L'última decisió crucial dins el procés d'avaluació és la de fer o no públic l'informe final. En la majoria de països, com a Dinamarca, França o els Països Baixos, entre d'altres, l'informe és públic. En d'altres països, com per exemple a Alemanya, són les pròpies institucions les qui decideixen si volen o no publicar-lo. Els arguments en contra de la publicació de l'informe final se centren en què els informes es dirigeixen exclusivament a les institucions que són, en definitiva, les responsables de la seva aplicació i seguiment. Moltes institucions, a més, tenen por que un informe crític pugui influir negativament en la demanda d'accés per part dels estudiants o en la dotació de recursos externs per a l'ensenyament i la recerca. Un dels arguments positius per publicar l'informe és que conté informació molt útil sobre la qualitat de l'educació superior en general. Informació que pot tenir molt d'interès per a un públic general. Un altre argument positiu en aquest sentit, és que publicar l'informe pot fomentar l'aplicació de millores en les institucions que veuran la necessitat de potenciar els seus punts forts i evitar els punts febles de cara a pròximes avaluacions.

Processos de seguiment

En la majoria de països europeus, el seguiment no està inclòs en el procés d'avaluació. La implicació i responsabilitat de l'agència d'avaluació acaba amb la publicació de l'informe final i les institucions esdevenen aleshores les responsables de planificar les millores a aplicar i de fer-ne el seguiment. Segons la naturalesa de les recomanacions, els ministeris d'educació actuen en conseqüència després de les avaluacions. Als Països Baixos, per exemple, l'*Inspectorate* del Ministeri d'Educació és el responsable de la meta-avaluació de la qualitat dels processos d'avaluació. En aquest sentit, l'*Inspectorate* ha de remetre un informe a la VSNU i recomanar al Ministeri de reduir o aturar les subvencions si es dona el cas que una institució no duu a terme les recomanacions proposades ni el seguiment de la qualitat. A Dinamarca, una ordre ministerial proporciona les línies a seguir per desenvolupar el seguiment, així com les responsabilitats de les institucions, el govern i el comitè consultiu de Dinamarca respectivament.

Fonts:

European Commission, GG XXII; The Centre for Quality Assurance and Evaluation of Higher Education -Denmark-; Comité National d'Évaluation -France-. Setembre, 1998. ***European Higher Education: A Status Report.***

	Model francès (1998)	Model holandès (1989)	Model danès (1982)
Organisme	Comité National d'Évaluation (CNE)	Associació d'Universitats dels Països Baixos (VSNU)	Evalueringsinstituut (EC)
Paper de l'organisme	Responsable de tot el procés: planifica el seu propi programa i metodologia a seguir.	Suport al procés d'avaluació i responsable de l'execució de l'avaluació externa. Regulació.	Suport i coordinació a l'avaluació externa.
Finançament de l'organisme	Estat	Universitats	Estat
Model d'avaluació	1. Avaluació institucional. - Avaluació interna. - Avaluació externa (examen comparatiu i visita <i>in situ</i>). Informe confidencial. - El CNE redacta l'informe d'avaluació. - Es debat l'esborrany amb els caps de les unitats avaluades. - El president del centre pot publicar la seva opinió sobre el procés al final de l'informe. - Publicació de l'informe 2. Avaluació per titulació: es comparen les avaluacions fets en cada disciplina. 3. Avaluació de la missió de la universitat: a través de la informació recollida, el CNE estudia la missió de la universitat.	1. Avaluació interna. 2. Avaluació externa-visita del comitè <i>in situ</i>. 3. El comitè escriu un informe amb conclusions i recomanacions. En cap cas el VSNU influeix en la redacció de l'informe. 4. L'informe es debat amb la unitat avaluada. 5. El comitè fa públic l'informe després de totes les entrevistes.	1. Inici: - Creació del comitè de planificació que s'encarrega dels aspectes acadèmics de l'avaluació. - L'EC s'encarrega dels aspectes de gestió del procés. - Trobades bilaterals amb els programes que seran avaluats. 2. Recaptació de la informació: - Avaluació interna (l'informe i l'enquesta als usuaris s'envien als diversos estaments de la universitat). - Avaluació externa (el comitè de planificació diu a terme visites <i>in situ</i> i manté entrevistes amb tots els estaments de la universitat). 3. Informe: - El comitè i l'EC preparen la redacció de l'informe. - El document es discuteix en el centre a porta tancada amb tots els col·lectius. - Es publica l'informe.
Metavaluació	En principi no en realitzen, però en el segon cicle d'avaluació mesuren l'impacte del primer.	A través dels <i>inspectoren</i> . Garantir el procés d'avaluació i seguiment dels resultats.	Hi ha un seguiment dels resultats de les avaluacions per part del Ministeri.
Finançament dels costos	CNE	Universitats	Universitats / <i>Evalueringsinstituut</i> .
Característiques del model	- Model que avalua la institució. - Model fixat en la integració territorial de la institució. - L'avaluació del CNE és selectiva, només se centra en els principals aspectes que caracteritzen la institució.	- Model que avalua les disciplines i els programes de les titulacions. - La recerca i l'ensenyament s'avaluen separatament. - Les unitats avaluades juguen un important paper a l'hora d'escollir els membres del comitè d'experts. - En el comitè d'experts, hi figuren professors i experts de l'empresa privada o organitzacions professionals i un membre dels estudiants.	- Model que avalua els programes d'educació superior i desenvolupa mètodes per millorar la qualitat. - Es basa en l'opinió dels usuaris d'aquests programes.

El model francès de l'avaluació de la qualitat de les Universitats

El *Comité National d'Evaluation* (CNE), creat al gener de 1984, és l'òrgan encarregat d'avaluar la qualitat de les institucions públiques de caràcter científic, cultural i professional. El 1989 aquest òrgan assumeix independència administrativa i autonomia financera i passa a rendir comptes directament al President de la República. El CNE està compostat per 17 membres nomenats per decret interministerial per un període de quatre anys. Onze dels components representen la comunitat acadèmica i investigadora, quatre pertanyen al Consell Econòmic i Social, hi ha un representant del Consell Estatal i un de l'Oficina d'Auditoria de l'Estat. El president del CNE és escollit entre aquests membres, la meitat dels quals es renova cada dos anys. El secretariat general del CNE consisteix en un personal fix de 24 persones. El CNE és finançat per l'Estat i compta amb el seu propi pressupost.

Objectius i activitats

Una de les principals funcions del CNE és la d'avaluar, posant de relleu els seus punts forts i els punts febles, les universitats, així com d'altres institucions públiques d'ensenyament superior. Els principals objectes o àrees d'avaluació són la qualitat de l'ensenyament superior i de la recerca, la formació del professorat, la formació continua i la gestió del personal i dels serveis. També avalua el desenvolupament i reconeixement de cada institució en la seva regió i les polítiques de gestió dels centres. A més, el CNE realitza estudis transversals per ensenyaments i crea comissions temàtiques sobre totes aquelles qüestions relacionades amb els objectius del servei públic d'ensenyament superior.

Les pròpies universitats i altres institucions són les que, per llei, estan obligades a correspondre la demanda social d'informació i, per tant, a rendir comptes a la societat a través de les avaluacions de la qualitat. El CNE, doncs, avalua i fa totes les recomanacions que li semblen que han de millorar el funcionament de l'ensenyament superior, així com l'eficàcia de la formació i la recerca, però és responsabilitat de l'Administració central i de les pròpies institucions de posar en marxa aquestes recomanacions.

El CNE duu a terme tres tipus d'activitats: avaluacions institucionals, avaluacions transversals o comparatives i estudis dels objectius de les universitats. En totes elles, el CNE examina la problemàtica general de les polítiques d'ensenyament superior. El comitè d'avaluació és qui, a proposta del seu president, aprova els plans d'avaluació anual, que estableix unes 20 avaluacions, i determina la metodologia a seguir. Actualment ja s'han avaluat la totalitat de les universitats franceses i es comença una segona fase d'avaluacions que té com a finalitat analitzar els resultats de l'aplicació, o no, de les recomanacions fetes pel Comitè. Aquestes avaluacions es realitzaran en un cicle de cinc anys.

Pel que fa a l'organització de l'avaluació al si del CNE, segueix l'esquema següent. La responsabilitat del programa d'avaluació recau en un grup de membres del Comitè designat pel president i compostat per un president de grup, responsable del programa i membres encarregats de l'avaluació concreta d'un centre o d'un estudi transversal. La coordinació del programa la dissenya un equip del secretariat general del CNE, designat per la mateixa secretaria i que es compona d'un encarregat de coordinar els objectius del programa d'avaluació, de membres responsables d'una o més avaluacions d'un centre o d'un estudi transversal concret i d'un o dos encarregats de cada estudi per la coordinació del programa.

Metodologia

L'avaluació que duu a terme el CNE es basa en un estudi quantitatiu i qualitatiu, on les dades estadís-

tiques representen la base de l'anàlisi, ja que d'aquesta forma queda garantida la homogeneïtat dels indicadors i criteris utilitzats en tots els centres avaluats. El CNE, tot i això, creu que l'avaluació de l'ensenyament superior ha de ser principalment qualitativa, encara que sense deixar de banda el context, la situació específica de cada unitat avaluada, l'evolució i els objectius específics de cada titulació.

Els principals indicadors de l'avaluació de la qualitat del sistema francès es van establir al 1986 i van ser redefinits al 1994, conjuntament entre el CNE i la Conferència de Presidents d'Universitats. Aquest fet és un clar exemple de la important col·laboració i l'intercanvi continuat que el Comitè manté amb els centres durant les avaluacions. Es duu a terme una reflexió conjunta sobre la metodologia de l'avaluació i el qüestionari per desenvolupar l'avaluació interna, també es realitza de forma conjunta la visita dels membres del CNE a la unitat avaluada i l'organització dels comitès externs d'avaluació. A més, l'esborrany de l'informe final es sotmet a la crítica dels responsables dels centres per a que s'encarreguin de validar les qüestions exposades. La darrera paraula la té, així, el president del centre, ja que els seus comentaris es publiquen al final de l'informe d'avaluació.

L'avaluació es divideix en dues fases: l'avaluació interna i l'externa. Mitjançant un qüestionari i documents metodològics que proporciona el CNE, en concret la "Guia d'avaluació interna", la institució que serà avaluada prepara la seva pròpia avaluació interna, analitza les seves potencialitats i les seves febleses, així com les perspectives de futur. Conjuntament amb representants del Comitè, els responsables del centre adequen la metodologia a les característiques i especificitats de la unitat a avaluar, procés del que en resulta el "dossier d'avaluació interna". Durant aquesta fase, que dura de 3 a 6 mesos, la secretaria general del Comitè reuneix informacions complementàries sobre el centre. A partir del dossier d'avaluació interna i d'aquestes informacions complementàries, el CNE prepara un dossier de síntesi que s'envia als experts del comitè extern d'avaluació.

En la fase d'avaluació externa, un comitè d'experts externs analitza els resultats de l'avaluació interna i realitza una visita al centre. Els experts, de cinc a quinze per avaluació, són designats pel President del CNE, a proposta dels responsables de l'avaluació, que els nomena amb total independència. Aquesta segona fase dura de quatre a sis mesos i implica una visita dels experts i d'una delegació del CNE al centre durant la que es reuneixen amb els responsables del centre, professors, personal administratiu, estudiants i col·laboradors externs. Els informes elaborats per aquest comitè extern són confidencials.

L'informe final

De l'anàlisi dels informes intern i extern, el CNE n'extreu un esbós de l'informe final d'avaluació que se sotmet al Comitè en reunió plenària. El projecte aprovat, sense les recomanacions de millora, s'adreça al president o director del centre avaluat que pot aportar-hi les seves observacions. L'informe se sotmet novament a l'aprovació del Comitè i és retornat al president del centre per tal que hi pugui afegir un comentari de dues a quatre pàgines. Finalment, l'informe d'avaluació, incorporant aquest comentari final, es fa públic. Se'n editen 600 exemplars i s'elabora un document de síntesi que es fa arribar a la premsa i a un públic més general. Aquest informe final, doncs, té com a principal objectiu facilitar una apreciació del perfil dels centres d'ensenyament superior avaluat, definint el seu projecte i explicitant els seus objectius. A més, serveix també per informar l'opinió pública, així com els administradors i usuaris del centre, en particular l'Estat i altres administradors. Les recomanacions que conté l'informe final són, a més, una eina útil per definir les estratègies i polítiques del centre per tal de millorar la qualitat del seu ensenyament, la seva recerca i la seva gestió.

Fonts:

OTTENWAEALTER, Marie-Odile. *Evaluation à la Française. The CNE*

El model holandès d'avaluació de la qualitat de les Universitats

En motiu de la publicació, l'any 1985, de la disposició titulada “Educació Superior: Autonomia i Qualitat”, les relacions entre el Ministeri d'Educació i Ciència i les institucions d'educació superior dels Països Baixos van canviar substancialment. A canvi d'una més ampla independència financera i de gestió, el govern va reclamar a les universitats que duguessin a terme un control de la qualitat dels serveis que ofereixen a la societat. En aquest context de reestructuració es constitueix l'Associació d'Universitats dels Països Baixos (VSNU) amb l'objectiu de representar els interessos col·lectius de les universitats, així com de proveir-les d'un fòrum de debat i discussió.

El primer pas de l'Associació és reclamar el dret de les universitats de realitzar la seva pròpia avaluació, en contra de la proposta estatal d'establir un òrgan governamental d'Inspecció de l'Ensenyament Superior (*Inspectorate*). Finalment s'accedeix a la petició de la VSNU i la figura de l'*Inspectorate* queda relegada a desenvolupar la funció de “metavaluació”, és a dir, avaluació de l'avaluació, així com la del seguiment de l'aplicació de les propostes de millora de la qualitat.

Després del primer projecte pilot portat a terme per la VSNU, el procés d'avaluació esdevé operatiu al 1989. Una de les principals característiques d'aquest procés és l'avaluació separada de l'ensenyament i de la recerca. Des del 1982 existeix als Països Baixos un sistema d'avaluació de la qualitat per a la recerca que forma part de la recerca universitària. L'objectiu actual és el de sincronitzar ambdues avaluacions, la de l'ensenyament i la de la recerca, per poder oferir a les facultats una visió més global d'elles mateixes.

Metodologia

El sistema d'avaluació va ser definit pel col·lectiu d'universitats de la VSNU i posa més èmfasi en la millora de la qualitat que en el rendiment de comptes.

El punt central del procés d'avaluació de la qualitat és la visita d'un comitè extern que analitza tots els estudis d'una determinada àrea de coneixement en totes les universitats del país. Abans de la visita del comitè, cada estudi ha de realitzar una autoavaluació que a més de preparar la visita, té com a objectiu estimular la millora de la qualitat. El contingut d'aquesta avaluació no està absolutament definit, sinó que cada facultat i departament que han de ser avaluats hi inclouen els punts que més s'adapten a la seva situació. De totes formes, i per poder després comparar els resultats entre tots els centres, la VSNU proporciona unes directrius bàsiques definides en un llistat de temes que cal tenir en compte i dades que cal incloure en l'autoavaluació.

Els informes d'autoavaluació de totes les titulacions es fan arribar al comitè extern abans que comencin les visites a totes les facultats.

El comitè d'experts està format per uns set membres, incloent-hi un expert estranger en el camp a avaluar i un expert en educació. Els altres membres són escollits entre d'altres institucions d'ensenyament superior del país i del terreny professional. Es dona molta importància al fet d'aconseguir un president amb una independència garantida. De forma experimental, en alguna avaluació s'ha incorporat al comitè extern un representant dels alumnes. Els membres del comitè extern els proposa el col·lectiu de degans de les facultats que participen en el procés i són nomenats pels directius de la VSNU.

Aquest comitè realitza una visita d'uns dos dies a cada facultat, en la qual es reuneix amb membres de tots els col·lectius representatius de la facultat, inclòs el dels estudiants. Per tal d'escoltar les persones que no formen part directament del procés es realitza una audiència pública. Al final de la visita, el president del comitè extern fa una conferència exposant els judicis temporals sobre la qualitat del programa d'estudi. Sobre una versió escrita d'aquest parlament i els comentaris recollits durant l'estudi, el comitè escriu el seu informe final, que conté una visió global de l'ensenyament, una recapitulació del principals problemes detectats, una anàlisi de perspectiva i d'expectatives i recomanacions aplicables a tots els camps, així com un capítol més detallats sobre l'estudi individual.

L'espiral de l'avaluació de la qualitat de les universitats dels Països Baixos

Les recomanacions del comitè extern permeten endegar mesures de millora a les facultats, juntament amb les accions preses després de l'estudi d'autoavaluació. El seguiment realitzat a les unitats avaluades ha posat de manifest que, en la majoria de casos, les facultats organitzen preavaluacions per tal d'estar preparades per l'avaluació oficial. També ha palesat que les facultats i universitats en general estan molt satisfetes amb el procés d'avaluació i, per tant, es pot concloure que s'està desenvolupant una cultura de la qualitat.

Conscient, però, de que les recomanacions fetes pel comitè d'avaluació no són igualment aplicades a totes les facultats, el ministeri, des del 1993, exigeix a les universitats que presentin un escrit, dins dels sis mesos posteriors a l'avaluació, indicant simultàniament les accions governamentals que caldria aplicar gradualment.

L'any 1994 es va acabar l'avaluació institucional de totes les facultats i començà el segon cicle d'avaluacions de la qualitat. En aquesta segona etapa s'ha realitzat algunes adaptacions al procés, tot i que els principis són el mateixos. En paraules del Dr. Vroeijenstijn, "aquest nou període està caracteritzat per

les qüestions referents a si és possible satisfer les expectatives del govern i de les universitats en un sol sistema d'avaluació de la qualitat". Tot i que el manteniment i la millora de la qualitat continuen sent el principal objectiu de l'avaluació, el rendiment de comptes i l'assegurament de la qualitat prenen més importància que en el procés anterior.

En aquest sentit l'avaluació del segon cicle se centra més en el contingut del curriculum que en el primer, i es concedeix una especial atenció a les situacions límit i a la gestió dels estudis. Els comitès es redueixen i treballen en àrees més petites de coneixement per tal de tenir una major experiència de l'estudi a avaluar. A més, en aquest segon cicle, es recomana especialment als comitès que hi incorporin estudiants.

Una altre canvi es refereix a la informació del comitè extern que, mentre en el primer cicle d'avaluacions no donava a la facultat el seu informe final fins que s'havia completat el programa complet d'avaluacions, ara pot disposar abans de les recomanacions del comitè i, per tant, aplicar més ràpidament les mesures de millora.

D'altra banda, els comitès poden establir comparacions entre els diferents estudis, no en el sentit de crear un ranking unidimensional, sinó realitzant estadístiques sobre alguns aspectes dels centres. Fet que facilita una informació fiable i transparent, especialment als estudiants que s'han d'incorporar a la universitat.

Fonts:

VAN VUGHT, Frans. *The Humboldtian University under Pressure. New forms of Quality review in Western European higher education.*

Self-Evaluation Utrecht University. Intended for the pilot project. CRE Institutional audit. Desembre 1994.

VSNU. *Quality Assessment of Research. Protocol 1994.*

VSNU www.vsnunl

Taula Rodona. *Els sistemes d'avaluació europeus: els casos d'Holanda, França i Dinamarca.*

El model danès d'avaluació de la qualitat de les universitats

El Centre Danès per a l'Assegurament de la Qualitat de l'Ensenyament Superior va ser fundat l'any 1992 com a una institució independent sota els auspicis del Ministeri d'Educació. És important assenyalar que, aquell mateix any, el Ministeri d'Educació va emprendre una reforma del sistema d'educació superior en la que s'atorgava més autonomia a les universitats. Per tant, tot i que la principal funció del Centre és la de desenvolupar la qualitat a les universitats, el Ministeri va considerar necessari dotar al Centre d'Avaluació d'una segona funció encaminada a efectuar el control de qualitat i de rendiment de comptes. Aquesta reforma del sistema d'educació superior va anar dirigida principalment cap a la descentralització de la gestió universitària i va establir com a principals objectius: la millora de l'equilibri entre l'oferta i la demanda de places universitàries, una major autonomia en l'oferta de places i admissió als programes, l'harmonització de l'estructura de títols, la millora dels programes de doctorat, la reforma del sistema de finançament, la incorporació de nous sistemes de gestió de les institucions i la millora de la qualitat de l'educació.

Dins l'estratègia de millora de la qualitat, i tenint en compte l'establiment d'un sistema de finançament basat principalment en indicadors de rendiment, el Ministeri, paral·lelament a la creació del Centre d'Avaluació, va decidir reforçar el rol del Cos d'Examinadors Externs. Aquesta és una institució de llarga tradició a Dinamarca que té per objectiu la participació de professors externs en el procés d'avaluació dels estudiants en cadascuna de les universitats.

El Centre d'Avaluació

El Centre d'Avaluació és governat per un Consell de Direcció que està format pels presidents dels cinc Consells Educacionals de Dinamarca (un per cada gran àrea de coneixement científic). Aquests Consells, que estan formats a parts iguals per 10 membres (5 acadèmics i 5 professionals externs a la universitat), són nomenats pel Ministeri d'Educació i tenen com a principal missió assessorar al Govern en matèria de política universitària, així com impulsar estratègies de millora de l'ensenyament superior. El Ministeri és responsable també de nomenar el Director del Centre que haurà de desenvolupar les polítiques aprovades pel Consell de Direcció. El nomenament del Director s'efectua tenint en compte el parer dels cinc Consells Educacionals.

En relació a les principals activitats encomanades al Centre d'Avaluació podem citar les següents: efectuar avaluacions sistemàtiques de les institucions d'ensenyament superior, desenvolupar la metodologia apropiada pels programes d'avaluació i de millora de la qualitat, assessorar i ajudar les institucions d'ensenyament superior en aspectes relacionats amb l'avaluació de la qualitat i, finalment, recopilar informació nacional i internacional sobre els models d'avaluació del sistema educatiu i de millora de la qualitat.

Model d'avaluació

El sistema d'avaluació de Dinamarca està clarament orientat a l'anàlisi de la qualitat dels programes d'estudi oferts per les institucions d'educació superior (per tant no s'avalua la recerca com a tal sinó aquells aspectes que tenen una influència directa sobre els programes). El procés s'ha dissenyat per a ser aplicat en un període de treball d'entre 12 i 14 mesos. L'avaluació d'un programa es realitza de manera simultània a totes les universitats (transversalment) i per tant, el temps està condicionat en part pel nombre d'universitats que ofereixin el programa.

Totes les avaluacions que porta a terme el Centre d'Avaluació són encomanades, normalment pel Minis-

teri o per un dels Consells Educacionals. El Centre d'Avaluació, un cop ha rebut l'encàrrec d'avaluar un programa, es responsabilitza de l'organització metodològica de l'avaluació i per a efectuar la planificació i el seguiment del projecte nomena un "Project Manager" (Cap de projecte) d'entre el seu personal.

L'avaluació d'un programa té tres grans fases: L'organització i inici del projecte; l'elaboració i recopilació d'informació i la redacció de l'informe.

Fase I Organització i inici del projecte

En la Fase I el Centre d'Avaluació inicia el projecte constituint un únic Comitè d'**Avaluació Externa** que acostuma a estar format per 4 persones, dos acadèmics que provenen d'universitats de Suècia o Noruega (aquesta selecció es fa per afavorir la independència dels acadèmics), i dos professionals danesos de l'àrea a avaluar. Aquest comitè serà el responsable d'efectuar les **visites** a cadascuna de les universitats que ofereixen el programa a avaluar. Per tal de desenvolupar la tasca del Comitè Extern, el Centre d'Avaluació manté diverses reunions amb els seus membres amb l'objectiu de formar-los, planificar el sistema de treball i analitzar els resultats que es vagin produint al llarg del procés. En aquesta mateixa fase, el Centre d'Avaluació elabora un **pre-estudi** en el qual es recullen, les regulacions, els plans d'estudi, el nombre d'estudiants, graduats, i d'altres informacions sobre el Programa que s'ha d'avaluar. Aquesta documentació servirà de base per a l'inici de l'avaluació. També en aquesta fase es mantenen reunions amb els responsables de les institucions a fi de presentar el procés, explicar la metodologia, planificar el calendari, i demanar-los que constituïxin comitès d'autoevaluació que es responsabilitzaran de la redacció dels **informes d'autoevaluació**. Aquests grups estan formats per representants dels equips directius, professorat, PAS i estudiants.

D'altra banda, el Centre d'Avaluació, amb les propostes del Comitè d'Avaluació Externa i dels Comitès d'Autoevaluació, prepara les línies mestres d'un **estudi sobre satisfacció dels usuaris** del programa. Aquest estudi s'encarrega a un empresa consultora externa, i consta d'un qüestionari únic per totes les institucions que ha de servir per obtenir les valoracions referents a la satisfacció d'un dels tres principals grups d'usuaris del programa (estudiants, graduats o bé empreses contractants de graduats). Donada la complexitat i cost de l'estudi, el Centre d'Avaluació opta per seleccionar un dels tres grups d'usuaris. Aquesta tria es realitza en funció de les preferències del Comitè Extern i dels Comitès d'Autoevaluació.

Aquesta fase té una durada aproximada de 4 mesos i serveix per a que les universitats preparin l'Informe d'Autoevaluació i, al mateix temps, la consultora privada faci un estudi de satisfacció dels usuaris.

Fase II: Elaboració i recopilació d'informació

Durant la Fase II el Centre d'Avaluació recopila tota la informació possible relativa als nivells de qualitat del programa avaluat. Això significa reunir tots els Informes d'Autoevaluació (un per institució) i l'estudi de satisfacció dels usuaris. Amb aquesta documentació el Comitè d'Avaluació Externa conjuntament amb el "Project Manager" prepara les visites a les institucions. Així, vista la documentació disponible, s'acorden els punts i qüestions a tractar en cadascuna de les reunions establertes durant les visites institucionals.

En les visites, que tenen una durada d'un dia, es mantenen reunions amb les principals audiències implicades en el desenvolupament del programa (professorat, personal d'administració, estudiants i equip directiu), així com amb el Comitè d'Autoevaluació. Al final de cada visita el "Project Manager", que acompanya al Comitè d'Avaluació Externa, fa un resum de les idees expressades per part de les audiències entrevistades, així com de les impressions de cadascun dels membres del Comitè d'Avaluació Externa.

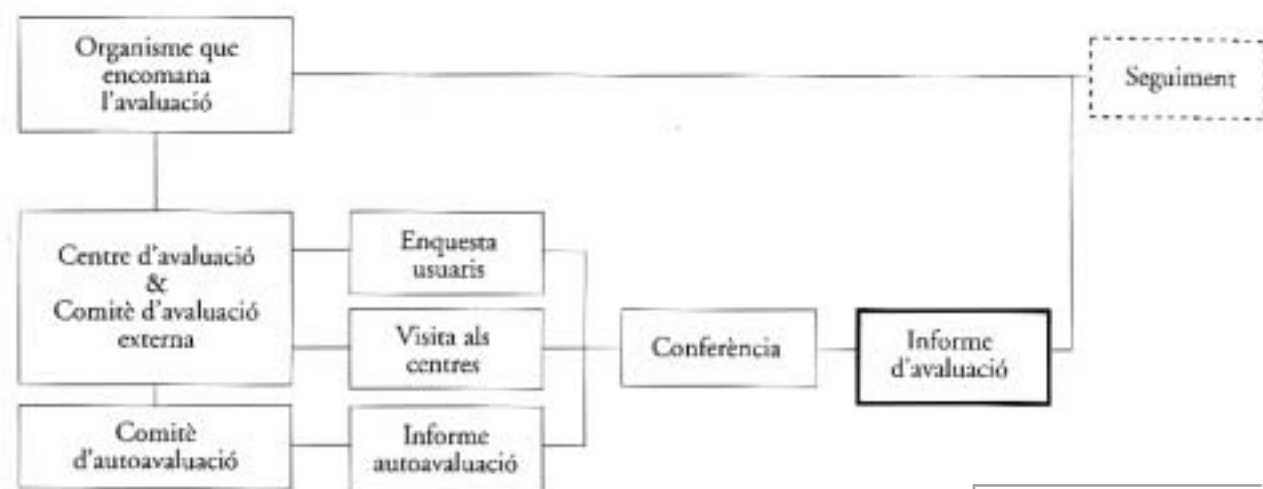
Fase III: Redacció de l'informe

La Fase III és l'etapa en la que el Centre d'Avaluació, reunint tota la informació obtinguda en l'anterior fase, elabora l'**Informe d'Avaluació**. En aquest document analitza de manera transversal l'estat del programa en cadascuna de les institucions que l'ofereixen. El "Project manager", a partir dels autoinformes, de l'estudi de satisfacció, de les visites i de les opinions del Comitè d'Avaluació Externa redacta un esborrany d'Informe d'Avaluació que serà primerament revisat pel propi Comitè d'Avaluació Externa i posteriorment presentat a cadascun dels Comitès d'Autoavaluació. A continuació el Centre d'Avaluació convoca una **conferència** per tal d'analitzar i completar l'esborrany de l'informe d'Avaluació. En aquesta conferència hi assisteixen els representants dels programes avaluats, dels Comitès d'Autoavaluació d'avaluació externa, i del Centre d'Avaluació. Finalment, es redacta la versió definitiva que es lliura a l'organisme que ha encarregat l'estudi així com a cadascuna de les institucions responsables del programa avaluat.

L'Informe d'Avaluació posa punt i final a la intervenció del Centre d'Avaluació pel que fa a l'avaluació de la qualitat, i obre l'etapa d'anàlisi de les recomanacions i propostes de millora per part dels responsables del programa i de l'organisme que ha encarregat l'estudi.

En relació a les avaluacions de **seguiment**, l'òrgan que ha encomanat l'avaluació serà el responsable de marcar les àrees en les quals es mesurarà la implantació de les recomanacions. Cal dir però que en l'avaluació del seguiment de les recomanacions específiques d'una institució serà la pròpia institució la que jugarà el paper principal.

L'esquema del model d'avaluació aplicat pel Centre d'Avaluació Danès és el següent:

Josep Grifoll i Saurí

Fonts:

VAN VUGHT, Frans. *The Humboldtian University under Pressure. News forms of Quality review in Western European higher education.*

THUNE, Christian. *The Balance Between Accountability and Improvement. The Danish Experience.*

Taula Rodona. *Els sistemes d'avaluació europeus: els casos d'Holanda, França i Dinamarca.*

El Plan Nacional de Evaluación i el model metodològic del Consejo de Universidades

Per iniciativa del *Consejo de Universidades* i a proposta del *Ministerio de Educación*, el govern acordà, pel *Real Decreto 1947/1995*, d'1 de desembre, establir el *Plan Nacional de Evaluación de la Calidad de las Universidades* que, seguint les recomanacions del Consell d'Europa, vol promoure l'avaluació de les universitats per a que adoptin accions concretes orientades a la millora de la seva qualitat, així com proporcionar informació sobre la qualitat de las universitats tant a les administracions públiques com a la societat en general. Un dels principals objectius del *Plan*, a més de promoure l'avaluació institucional de la qualitat de les universitats en els àmbits d'ensenyament, investigació i serveis prestats a la societat, és el de facilitar a les universitats i a les administracions educatives un mètode homogeni i uns criteris bàsics comuns per a l'avaluació que, alhora siguin compatibles amb la pràctica que es desenvolupa actualment a la Unió Europea. Les característiques del *Plan*, en aquest sentit, coincideixen amb les recomanacions de la Comissió Europea (1996). Des de la seva implantació, el *Plan* ha efectuat dues convocatòries de subvencions per a programes d'avaluació, una al febrer del 1996 i una altra a l'abril del 1998.

El procés d'avaluació proposat pel *Consejo de Universidades* pretén, doncs, facilitar el desenvolupament d'accions concretes per a millora la qualitat de les universitats i no està vinculat directament ni a conseqüències relacionades amb el finançament, ni a processos d'acreditació administratius. La difusió dels resultats de l'avaluació ha de servir, bàsicament, tant per a un millor coneixement, per part de la societat, dels nivells de qualitat de cada universitat, com de base a les Administracions educatives a l'hora de dissenyar els seus plans d'actuació en matèria universitària.

Donat que la majoria d'universitats espanyoles es troben en un període de consolidació, no sembla del tot possible fomentar una cultura de l'avaluació i de la millora de la qualitat sota la pressió directa de la participació obligatòria i, per tant, i en consonància amb l'autonomia que la Constitució concedeix a la universitat, el *Plan* no estableix prèviament quines titulacions s'han d'avaluar a cada convocatòria, sinó que són elles mateixes que determinen el seu abast a l'hora de sol·licitar una subvenció per a un projecte concret. Així, es dona la possibilitat de realitzar diversos nivells de complexitat i ritmes d'execució diferents en els processos d'avaluació. Tot i això, per tal d'afavorir la necessària homogeneïtat de tots els processos d'avaluació, accelerar la seva implantació i, sobretot, garantir els elements per a l'avaluació externa, el *Plan* incorpora una subvenció finalista vinculada a la qualitat dels projectes d'avaluació presentats per les Universitats. El *Plan* té una durada de cinc anys que ha de permetre que la majoria de titulacions puguin integrar-se en els processos d'avaluació.

El projecte del *Plan* requereix una coordinació que recau en el Secretari General del *Consejo de Universidades*, recolzat per una Oficina de Gestió i un Comitè Tècnic. Malgrat això, la coordinació del Pla a les diferents Comunitats Autònomes, amb competències pròpies en matèria d'ensenyament superior, és encara un punt no resolt i no contemplat pel *Real Decreto* de creació del *Plan Nacional de Evaluación*. La solució intermèdia, proposada a la *Resolución de 20 de abril del 1998*, segons la qual les Comunitats que vulguin gestionar els seus propis processos d'avaluació han de signar un conveni amb el *Ministerio de Educación*, no soluciona del tot el problema competencial. Pel que fa a Catalunya, la Generalitat ha signat un conveni amb el *Ministerio de Educación* segons el qual la Generalitat assumeix la gestió dels processos d'avaluació de la qualitat de les universitats catalanes i la seva convocatòria, valoració, resolució concessió de finançament i seguiment. Així mateix, explicita que les funcions assignades al Comitè Tècnic es desenvoluparan en la forma que estableixi la Generalitat.

Durant la primera convocatòria del *Plan Nacional* s'ha mostrat del tot necessari trobar una nova fórmula de participació de les administracions educatives de les Comunitats Autònomes, de manera que puguin adoptar un protagonisme decisiu en el desenvolupament del *Plan*, mentre que les activitats del *Consejo de Universidades* haurien d'estar orientades a assegurar la coordinació i la suficient homogeneïtat dels procediments d'avaluació.

El procés d'avaluació

El model d'avaluació adoptat pel *Consejo de Universidades* és homologable al que es fa servir als sistemes universitaris internacionals amb major experiència, que incorporen per a cada titulació un procés de revisió interna (l'autoavaluació) i un d'avaluació externa.

En general, finalitzada la primera convocatòria del *Plan Nacional*, el mètode d'avaluació desenvolupat es considera adequat pel que fa al seu objectiu de promoure l'avaluació institucional i dotar a les universitats d'un mètode homogeni i comú, així com per proporcionar informació a les universitats sobre la qualitat dels seus serveis.

El Comitè Tècnic del *Plan* ha estat l'encarregat d'elaborar la documentació necessària per a desenvolupar el processos d'avaluació que inclou una Guia d'Avaluació, per a revisió interna; una Guia d'avaluadors externs i material per a les sessions de formació dels Comitès d'Avaluació. Les guies d'avaluació elaborades pel Comitè Tècnic del *Plan Nacional de Universidades* abasten, en aquest sentit, les tres dimensions de l'avaluació (l'ensenyament, la recerca i la gestió), així com directrius sobre el mètode i l'organització del procés.

L'ús d'aquestes guies durant la primera etapa d'aplicació del *Plan Nacional* ha posat de relleu la necessitat de simplificar-les i, en especial, d'adaptar-les a les singularitats específiques de les grans àrees disciplinàries, així com d'establir fórmules per tal de reduir la complexitat organitzativa i les despeses del procés d'avaluació.

Autoavaluació

El *Plan* estableix que el procés d'avaluació comença amb la fase de revisió interna, d'autoavaluació, que és responsabilitat de cada universitat. La guia d'Avaluació recomana constituir un Comitè per a cada una de les titulacions objecte d'estudi. L'autoavaluació té com a finalitat l'elaboració d'un informe en el que, després de descriure-hi els objectius i la situació de la unitat, es valori els punts forts i punts febles de la titulació i s'apunten mesures concretes per a millorar la qualitat.

De la valoració realitzada després de la primera aplicació del *Plan* se'n desprèn la ineficiència de basar la fase de revisió interna en l'obtenció de les dades necessàries per a valorar la qualitat. És del tot imprescindible dotar al sistema universitari d'un perfil d'estadística i dades que permeti la comunicació entre els diferents actors. D'altra banda, és aconsellable ampliar les accions encaminades a difondre la cultura de l'avaluació per tal de crear un clima propici que permeti que el desenvolupament del *Plan* sigui, efectivament, una estratègia orientada cap a la millora de la qualitat.

Avaluació externa

La segona fase del procés, l'avaluació externa, és responsabilitat de la *Secretaría General del Consejo de Universidades*, excepte quan es disposi d'una altra manera en les Comunitats Autònomes que tenen

competències sobre les universitats. La Guia d'Avaluació determina que cada universitat avaluada rebi la visita d'un comitè extern, seleccionat pel *Consejo*, que té la funció d'analitzar l'autoestudi, contrastar-lo amb la informació obtinguda de les entrevistes mantingudes amb els diferents col·lectius de la universitat i, finalment, elaborar un informe de l'avaluació externa que valori els objectius, la situació, els punts forts i febles, i faci les propostes de millora de la qualitat que consideri oportunes.

Informe d'Avaluació

El procés d'avaluació finalitza amb la redacció, per part del Comitè d'avaluació de la universitat, d'un informe que integra els documents generats de l'autoavaluació i l'avaluació externa i assenyala especialment quines accions i decisions haurà de prendre la institució per tal de millorar la seva qualitat. Aquest informe, o bé els seus aspectes més significatius han de ser publicats.

Informe anual sobre la situació del Plan Nacional de Evaluación de la Calidad de las Universidades

El *Conejo de Universidades* haurà d'aprovar cada any un informe elaborat pel Secretari General del *Conejo de Universidades*, que recull els resultats del *Plan* d'una forma global.

Els informes d'avaluació elaborats per les universitats en la primera aplicació del *Plan Nacional* proposen, en aquest sentit, una sèrie de millores del *Plan Nacional* entre les que destaquen poder comptar amb un instrument de diagnòstic ràpid i prou precís de la qualitat en el conjunt del sistema universitari.

En relació als objectius del *Plan* de proporcionar al conjunt de la societat informació rellevant i objectiva sobre la qualitat de les universitats i al *Ministerio de Educación y Cultura* i al *Consejo de Universidades* informació sobre el nivell de qualitat assolit pel conjunt del sistema universitari, el mètode establert no ha resultat idoni. Aquesta debilitat en el mètode deriva, sobretot, de la manca d'indicadors de rendiment com a criteris de qualitat, pel que es fa palesa la necessitat d'arribar a un acord de l'abast i la introducció progressiva d'indicadors d'execució que evitin la manca de precisió en les valoracions internes i externes, especialment en els àmbits de l'ensenyament i de la gestió.

D'altra banda, el sistema universitari requereix oferir a la societat un diagnòstic ràpid i precís i, per aconseguir-ho, caldria incorporar en el *Plan* una orientació que permetés realitzar una comprovació immediata dels principals elements que conformen l'estructura, els processos i els resultats del sistema a través d'una mostra representativa de les diverses titulacions. Aquesta proposta garantiria que, cada any, la *Secretaría General del Consejo de Universidades* pogués elaborar una radiografia de conjunt sobre la qualitat de la universitat.

Fonts:

Secretaría General del Consejo de Universidades. Ministerio de Educación y Cultura. Desembre 1997. ***Informe. Evaluación de la calidad de las universidades.***

Ponència de l'Il.lm. Sr. José Ma. Luxán Meléndez: ***Valoració de l'Experiència del Plan Nacional del Consejo de Universidades.***

El paper de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya en els processos d'avaluació de la qualitat

El model català d'avaluació de la qualitat universitària proposat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya segueix el model adoptat pel *Comité Técnico del Consejo de Universidades*, basat en el model consensuat per la Unió Europea en el marc del projecte pilot europeu de 1994-1995. És, per tant, un model homologable als sistemes emprats en els països de l'entorn europeu amb major experiència sobre l'avaluació de la qualitat de l'ensenyament superior.

L'Agència es caracteritza per ser un organisme mixt format per les universitats públiques catalanes i per la Generalitat de Catalunya i, per tant, el procés d'avaluació es duu a terme amb una implicació compartida entre les universitats i l'administració. El Consell de Direcció de l'Agència, format pels rectors i presidents socials de les set universitats públiques catalanes, tres membres del Comissionat per a Universitats i Recerca –el gerent, el director general d'Universitats i el director general de Recerca–, i els òrgans unipersonals de govern de l'Agència: el president, el director i el secretari, és qui aprova la planificació anual del procés d'avaluació. Aquesta planificació és el resultat de la coordinació dels programes aprovats pels Consells de Qualitat de les diferents universitats per tal de dur a terme algunes avaluacions transversals, és a dir, avaluacions d'una titulació en totes les universitats públiques catalanes que l'imparteixen. Una comissió de treball formada pels responsables acadèmics dels programes institucionals de les universitats i la direcció de l'Agència és l'encarregada de realitzar aquesta coordinació.

La preparació de la metodologia, la realització dels programes de formació i el seguiment de l'acompliment dels terminis establerts i la metodologia proposada per al procés d'avaluació són tasques realitzades per l'Agència, amb la col·laboració d'una comissió de treball formada pels responsables tècnics de les unitats de garantia de la qualitat de les universitats.

El finançament de les avaluacions també és compartit entre la Generalitat i les Universitats. Tant la Generalitat com el *Ministerio de Educación y Cultura* convoquen ajuts per a la realització de programes d'avaluació. L'Agència assumeix la representació de les universitats públiques en la demanda d'aquestes subvencions. Un cop atorgats els ajuts econòmics, l'Agència signa convenis amb les universitats establint el programa aprovat per a cada un dels centres, la metodologia i els terminis previstos. El paper de l'Agència, a més de representar les universitats en la sol·licitud de subvencions, abasta també l'establiment amb la Generalitat del finançament necessari per les accions de recolzament a les avaluacions i que constitueixen el programa d'activitats de l'Agència. Entre aquestes activitats destaquen els programes de formació en temes relacionats amb l'avaluació, els programes d'estudi per a la millora de la metodologia, el programa de comunicació, l'organització de tallers i sessions de debat, etc.

Una de les tasques més destacades de l'Agència és la preparació del material metodològic per a les avaluacions. D'una banda duu a terme l'adequació de les guies d'avaluació a les característiques específiques de cada ensenyament i, de l'altre l'Agència prepara material complementari a les guies d'avaluació per tal de facilitar el procés. L'elaboració d'aquest material metodològic es realitza a través de comissions de treball en les que hi participen experts en metodologia i aquelles persones directament implicades en un procés d'avaluació.

Un altre dels aspectes en els que l'Agència incideix especialment és en la formació dels col·lectius implicats en les avaluacions, amb l'organització de jornades dirigides als membres dels comitès d'avaluació interns i externs i als membres de les unitats avaluades.

L'avaluació

La avaluació interna depèn únicament i exclusiva del comitè d'avaluació de cada centre i departament. Les Unitats Tècniques de les universitats són les encarregades de donar el suport metodològic necessari als comitès d'autoavaluació, així com de vigilar l'acompliment dels terminis pactats.

La fase d'avaluació externa és responsabilitat de l'Agència. A partir de les propostes de les universitats, realitzades pels responsables acadèmics i els membres dels Consells Socials, a més de propostes suggerides per l'Agència, es crea el registre d'experts, compost per acadèmics de totes les universitats espanyoles, professionals catalans i experts en metodologia d'entre els quals es formen els comitès externs d'avaluació.

L'Agència és la responsable de seleccionar els experts que formaran el Comitè d'Avaluació Externa de cada unitat, així com de la seva formació. Abans del nomenament, però, es comunica la proposta als responsables acadèmics de les universitats per tal de que hi donin el seu vist i plau. La preparació de la visita del Comitè Extern al centre avaluat la duen a terme conjuntament el Comitè Intern d'Avaluació i les Unitats Tècniques de les universitats. Un cop planificada, es desenvolupa la visita i ambdós comitès, l'intern i l'extern, transmeten els seus respectius informes a l'Agència.

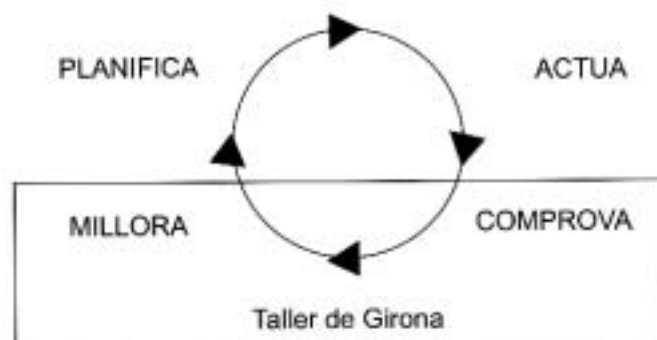
Durant l'avaluació s'elaboren diversos informes: els dels comitès intern i extern i l'informe final de la unitat. A partir tots ells, el Comitè de Qualitat de cada universitat redacta cada any un informe final de la universitat. Tots aquests informes són transmesos a l'Agència. A més, en el cas de les avaluacions transversals, s'encarrega a un expert que elabori un document de síntesi per a cada titulació, servei o procés avaluat transversalment que es fa públic a totes i cadascuna de les unitats avaluades. A partir de tots aquests informes l'Agència elabora l'informe anual sobre els processos d'avaluació i el fa públic.

Les recomanacions que contenen els informes són al base per a l'elaboració d'un pla de millores per a cada unitat avaluada. L'aplicació d'aquest pla correspon a cada universitat que és, en definitiva, la responsable de planificar les actuacions que caldrà dur a terme per tal d'eliminar els punts febles, potenciar els forts i millorar, de forma global, la qualitat dels serveis que ofereix la universitat.

Metavaluació i millora

Un cop acabat el procés d'avaluació, es procedeix a reflexionar i analitzar el propi procés per tal de proposar millores que caldrà introduir en el processos posteriors. Aquesta metaavaluació requereix la participació de tots els implicats en el procés, tant de les universitats com dels organismes responsables. El Taller de Girona s'ha programat amb la voluntat de servir com a procés de metavaluació. cal esperar, doncs que, a partir de les seves conclusions, es pugui millorar el procés d'avaluació.

El paper de l'Agència en els processos d'avaluació:

Recomanacions del Comitè Econòmic i Social de la Unió Europea

**Dictamen del Comitè Econòmic i Social sobre la “Proposta de
Recomanació del Consell relativa a la cooperació europea
en matèria de garantia de la qualitat a l'ensenyament superior”
Brussel·les, 29 d'octubre de 1997**

1. Introducció

L'article 126 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea estableix, en el seu primer apartat, que la Comunitat contribuirà al desenvolupament d'una educació de qualitat fomentant la cooperació entre els Estats membres, donant suport i complementant, en el ple respecte de les responsabilitats estatals, les accions encaminades cap a la construcció dels objectius que reflecteix el Tractat.

1.2. En base a l'interès demostrat pels Estats membres pel major desenvolupament d'un ensenyament superior de qualitat en els seus centres universitaris, el Consell d'Educació, celebrat el novembre de 1991, va proposar desenvolupar una acció comunitària en matèria d'avaluació de la qualitat. El 1994, la Comissió i els Estats membres posaren en pràctica projectes pilots amb l'objectiu d'avaluar la qualitat de l'ensenyament i de l'aprenentatge de certes disciplines en alguns centres.

1.3. Els sistemes d'avaluació de la qualitat al començament d'aquestes actuacions es desenvolupaven de formes molt desiguals en els diferents Estats membres. Per aquest motiu, un dels objectius fonamentals dels projectes era el d'augmentar la presa de consciència de la necessitat d'avaluar per part dels centres d'ensenyament superior, amb vistes a millorar el propi ensenyament que reben els estudiants.

1.4. Els resultats obtinguts en els projectes pilot i les conclusions despreses de l'experiència van quedar plasmats en la Nota d'Informació de la Sra. Cresson. Aquest document, que va ser presentat al Consell d'Educació el 6 de maig de 1996, pren nota de la intenció de la Comissió de presentar una Recomandació seguint les directrius de l'informe.

1.5. En compliment de l'establert en l'apartat quart de l'article 126 del Tractat, el Consell presenta, a proposta de la Comissió, la present proposta de Recomandació que se sotmet al dictamen del Comitè Econòmic i Social.

1.6. El Comitè considera summament important abordar, des d'una perspectiva comunitària, la qualitat de l'ensenyament superior i coincideix amb el Consell i la Comissió en la línia que s'ha endegat per assolir aquest objectiu.

La garantia de la qualitat com a instrument de millora continuada de la pròpia qualitat a través de l'aplicació sistemàtica de les metodologies que compren és el millor mitjà per propiciar un ensenyament superior de qualitat a les institucions docents de la Unió, afavorint l'ensenyament universitari dels diferents Estats membres i facilitant l'equiparació dels diferents sistemes educatius de la Unió.

2. Propostes de Recomandació

La proposta presentada pel Consell té dos objectius fonamentals, conseqüents amb el desenvolupament de les actuacions endegades per la Comunitat en aquesta matèria. D'una banda, pretén conscienciar als Estats membres de la necessitat d'establir sistemes de garantia de la qualitat en els seus centres d'ensenyament superior i, en segon lloc, posa a disposició dels Estats i institucions una sèrie de mitjans de recolzament basats en la constitució d'una Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat.

El contingut de la Recomandació es pot resumir breument en els següents punts:

2.1. La proposta recomana als Estats membres:

2.1.1. Crear sistemes transparents d'avaluació i de garantia de la qualitat amb l'objectiu de salvaguardar la qualitat de l'ensenyament superior, ajudar als centres a utilitzar tècniques de garantia de la qualitat i servir de punt de partida per a la cooperació en base a les experiències comunes.

2.1.2. Basar aquests sistemes en els següents principis:

- Autonomia i independència dels avaluadors.
- Adequació dels procediments.
- Conjunció de l'avaluació interna i externa
- Participació de tots els interessats
- Publicació dels informes d'avaluació.

2.1.3. Vetllar per l'adopció de mesures de seguiment que permetin als centres d'ensenyament superior aplicar plans de millora de la qualitat.

2.1.4. Vetllar per a que les autoritats educatives i les direccions dels centres concedeixin la prioritat deguda a l'intercanvi i cooperació en matèria d'avaluació i garantia de la qualitat.

2.2. La proposta insta a la Comissió a:

2.2.1. Recolzar la creació d'una Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat per tal de dur a terme:

- L'intercanvi d'informacions i experiències.
- L'assistència tècnica als Estats membres.
- El recolzament als centres interessats a cooperar en el procés d'avaluació i la garantia de la qualitat, sobretot a les xarxes temàtiques de Sòcrates.
- L'ajuda als centres, proporcionant-los informació metodològica, facilitant contactes amb experts, etc.
- L'establiment de vincles entre l'avaluació de la qualitat i d'altres activitats comunitàries emmarcades en els Programes Sòcrates i Leonardo.
- L'elaboració de metodologies que facilitin la integració dels graduats als mercats de treball.

2.2.2. Presentar bianualment un informe sobre el desenvolupament dels sistemes de garantia de la qualitat en els Estats membres i sobre les activitats de cooperació, presentant propostes que els reforcin.

3. Observacions

3.1. Observacions generals

3.1.1. El Comitè acull de forma favorable la iniciativa de la Comissió plasmada a la Proposta de Recomanació del Consell. L'article 126 del Tractat estableix amb absoluta claredat l'obligació de la Comunitat a contribuir al desenvolupament d'una educació de qualitat i, encara que el terme educació és ampli i abasta diferents etapes progressives de formació de l'individu, considerem important i esperançador el pas que es vol donar amb l'aprovació de la Recomanació que se sotmet al nostre Dictamen.

Aquesta obligació, recollida en el mencionat article, només pot ser complerta sabent si realment l'ensenyament que s'està oferint als estudiants és de qualitat. Per tant, entenem que no es pot establir una iniciativa millor per a conèixer si el que s'està fent en l'ensenyament superior

compleix criteris de qualitat, que desenvolupar una sèrie de mesures, com la que ens ocupa, que persegueixen fomentar la presa de consciència de la necessitat d'establir sistemes de garantia de la qualitat en els centres d'ensenyament superior, proporcionant, al mateix temps, mètodes i mitjans que permetin avaluar la qualitat.

3.1.2 Els joves que desitgen accedir a l'ensenyament superior dels diferents centres dels Estats membres de la Comunitat tenen un coneixement empíric i tradicional sobre la qualitat de l'ensenyament que aquests centres ofereixen.

Un sistema conegut i contrastat d'avaluació de la qualitat en totes i cadascuna de les institucions educatives superiors afavoriria l'increment del nivell de l'ensenyament dels centres, tant a escala nacional com comunitària, pel legítim interès de superar-se a si mateix i als altres en els nivells de qualitat de l'ensenyament impartit. Amb això, no tan sols es propiciaria una millora de la qualitat, sinó que els ciutadans podrien conèixer en quins nivells de qualitat es mouen els diferents centres d'ensenyament superior.

3.1.3. Hem de fer tot el que sigui possible per a que a les portes del proper mil·leni i en el context d'una societat tecnològicament avançada, que utilitza la garantia de la qualitat i qualitat total com a base inqüestionable del progrés i del millor servei al client i/o usuari, les institucions d'ensenyament superior trobin els mitjans adients per a desenvolupar les metodologies d'avaluació de la qualitat.

Per tant, i dins d'aquest context, ens sembla del tot necessari i imprescindible que s'adoptin iniciatives que comportin la promoció dels mètodes i tècniques de la garantia de la qualitat en l'ensenyament, com a arma inqüestionable de millora del seu producte. Al mateix temps, l'aproximació de la Universitat a la societat buscant noves vies de relació pot facilitar que la formació dels universitaris es desenvolupi amb una projecció docent que els permeti adaptar-se a la realitat present i fer front la situació que els espera quan hagin d'afrontar la seva futura incorporació al mercat de treball, així com a la pròpia societat.

3.1.4. Coincidim en la necessitat de crear sistemes d'avaluació de la qualitat que siguin operatius en els diferents centres dels Estats membres. Ara bé, la garantia de la qualitat no es pot imposar, sinó que ha de ser acceptada pels protagonistes d'aquesta que, en aquest cas, serien els propis centres docents i les autoritats acadèmiques. Per aquest motiu, com a pas previ i potser simultani a la creació de sistemes de qualitat, seria necessari convidar als Estats membres a que arbitressin els mitjans necessaris per a que en els centres d'ensenyament superior es creessin estructures dedicades a la promoció, orientació i recolzament intern de la difusió del coneixement i aplicació dels mètodes i tècniques de la qualitat. Així hauria de quedar recollit en el text de la Recomanació.

Entenem que la qualitat té una major progressió i futur si s'afronta des de la base de les institucions per consens, que si s'adopta com a norma imposada. Els mètodes i tècniques que empra la garantia de la qualitat necessiten de la participació activa dels que imparteixen l'ensenyament. Sense la seva contribució en aquestes tècniques, l'avalua-

ció interna és impossible i l'externa no pot arribar a aprofundir en la seva anàlisi. Per tant, la conscienciació de la base requereix un esforç encara més gran que el que s'hagi d'efectuar sobre les autoritats acadèmiques.

3.1.5. El Tractat exclou expressament la possibilitat d'harmonització dels sistemes d'ensenyament. Aquest fet inqüestionable no exclou, en principi, l'adopció de sistemes d'avaluació que, degudament consensuats i homologats, permetin establir criteris bàsics comuns que siguin capaços de comparar la qualitat dels diferents sistemes i centres d'ensenyament.

Indubtablement, compartim la idea de no establir escales o classificacions de centres d'ensenyament superior, però si considerem que els estudiants i la societat en general han de conèixer en quins nivells de qualitat es mouen els seus centres d'ensenyament, sobretot si estan finançats amb fons públics.

Independentment que cada Estat i cada institució d'ensenyament sigui capaç d'emprar criteris propis, la Comissió hauria de fomentar l'aplicació de criteris comuns que permetin, en un context europeu, conèixer els nivells de qualitat dels ensenyaments impartits des d'un enfocament comunitari.

3.1.6. El Comitè entén que, amb aquest contingut local i a l'hora europeu, la cooperació entre els diversos centres aniria més enllà, en l'àmbit de la qualitat, de l'estricta coneixement dels mètodes i sistemes emprats, el que podria posar de manifest les carències que alguns centres tenen en relació amb d'altres a l'hora d'obtenir menors nivells de qualitat havent estat valorats amb criteris idèntics i estàndards.

És a dir que, un cop detectades les carències pròpies, l'exemple aliè posat en evidència amb una metodologia comuna d'avaluació pot servir d'experiència per a assolir l'objectiu de millorar la qualitat del que estem fent. La millora de la qualitat és l'objectiu últim de la garantia de la qualitat, ja que la determinació de situacions no desitjades i millorables implementant solucions als problemes de-

fectats és el fi últim de tot procés de garantia de la qualitat en una institució.

Per tant, el Comitè insisteix en l'aspecte positiu que té el fet d'aproximar determinats procediments d'avaluació, inclosa l'externa, com a element d'ajuda per a la millora de la pròpia qualitat.

3.1.7 El Comitè desitja deixar clar en el seu Dictamen el respecte inqüestionable que mereixen dos principis que afecten als Estats i a les institucions i que al llarg del Document COM(97) 159 final i el text d'aquest propi projecte que debatem es mencionen i argumenten, podent donar lloc a confusions. Aquests dos principis són:

- En cap cas es posa en entredit que les polítiques educatives dels Estats membres siguin susceptibles de ser harmonitzades ni, per tant, els sistemes d'ensenyament ni els cursos impartits per les institucions. Ara bé, per a que la Recomanació sigui suficientment vàlida, cal aprofundir en l'adopció de sistemes de garantia de la qualitat que incloguin metodologies d'avaluació homologables i utilitzables per tots aquells que, voluntàriament, acceptin l'avaluació com a un sistema d'ajuda a la millora i no com una imposició. Considerem que el text de la Recomanació ha de ser el més clar possible en aquest sentit.

- Ha de quedar constància expressa que el principi d'autonomia universitària no és ni debatible ni posat en dubte en el context del Dictamen. No obstant, és important que els ciutadans coneguin quines institucions d'ensenyament a nivell europeu contemplen dins la seva organització l'avaluació com a metodologia sistemàtica de garantia de la qualitat. Els ciutadans no només tenen dret a conèixer els nivells de qualitat dels centres que apliquen aquests sistemes, sinó que també tenen dret a saber quins centres empen mètodes homologables d'avaluació de la qualitat. La informació és un element clau a la societat en la que vivim; per aquest motiu creiem que aquest tipus d'informació ha d'estar disponible per als ciutadans a través d'un possible *vademecum* periòdic que

contingui les institucions d'ensenyament superior de la Comunitat que comptin amb sistemes d'avaluació emmarcats en els principis de la garantia de la qualitat.

3.2. Observacions específiques

3.2.1. El Comitè considera que en consonància amb el títol de la proposta de Recomanació, que es basa en la cooperació europea en matèria de garantia de la qualitat en l'ensenyament superior, sense mencionar de forma individual l'avaluació, hauria de suprimir-se del text de la proposta el concepte d'avaluació, ja que al llarg del mateix precedeix en múltiples ocasions al de garantia de la qualitat.

No pretenem excloure l'avaluació de l'esperit que mou el text de la proposta sinó enriquir-lo, al integrar-lo en el significat de la garantia de la qualitat que l'integra com a part essencial del sistema. La garantia de la qualitat és un procés d'actuacions metodològiques que engloba com a part fonamental l'avaluació, però també comporta altres actuacions que persegueixen l'objectiu de la millora del que fem, com és la recerca de solucions als problemes detectats, la seva implementació i la nova avaluació de la situació creada.

Per tant, entenem que en base a una millor comprensió del sentit de la Recomanació haurien d'eliminar-se del text les al·lusions simultànies que es realitzen a l'avaluació i a la garantia de la qualitat.

Entenem que la Recomanació ha d'insistir el màxim possible en la promoció del concepte de la garantia de la qualitat en els centres d'ensenyament per a que, de forma ascendent, es creï la consciència de la seva necessitat.

Els intercanvis d'informació i experiències previstos dins de la Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat han d'insistir, en una primera fase, en la conscienciació de la necessitat d'utilitzar la garantia de la qualitat en les institucions d'ensenyament, propiciant els intercanvis i reunions necessàries per a que l'experiència dels qui la practiquen sigui coneguda pels que desitgen posar-la en marxa.

3.2.3. El Comitè considera que, al tractar-se d'una proposta de Recomanació molt concreta en el seu objectiu però a l'hora molt oberta en les seves possibilitats, no és necessari que en el seu redactat s'estableixin conjuntament, amb orientacions sobre com fomentar la participació de les institucions en la metodologia de la garantia de la qualitat, aspectes purament metodològics i de procediment com són alguns dels inclosos en les explicacions del punt I.B. de la proposta.

Creiem que bàsicament s'ha de proporcionar la idea general que condueixi al foment i la promoció de la garantia de la qualitat entre les institucions que no la coneixen o no la utilitzen i al reforç i sustentació en el seu ús de les institucions que ja l'empren.

3.2.4. En el context del mencionat punt I.B., el Comitè considera que l'estudiant és un element bàsic en el procés d'avaluació de la qualitat. El quocient entre l'esperat i l'assolit, entre les expectatives que cada estudiant es plantejava en els seus estudis i la realitat de la seva pròpia percepció, fan del jove universitari un element indispensable per a l'avaluació de la qualitat.

Estem d'acord amb el plantejament de la Recomanació en aquest sentit. Entenem que l'opinió dels estudiants, obtinguda i elaborada per les metodologies pròpies de la garantia de la qualitat, pot proporcionar una informació molt valuosa per a seva millora.

3.2.5. Creiem que és interessant i necessària la creació d'una Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat en els termes emprats per la Recomanació. No obstant, les missions que se li encomani dur a terme podrien semblar incompletes si no s'hi afegeix un component que permeti a la Xarxa establir comparacions en l'àmbit estatal i comunitari pel que fa referència als nivells de qualitat dels ensenyaments impartits i dels centres en si mateixos.

És a dir, la Recomanació hauria d'incloure, entre les tasques de la Xarxa, la potenciació dels mètodes

des i tècniques d'avaluació que fossin aplicables a qualsevol matèria o institució d'ensenyament, des de la perspectiva de poder establir comparacions en l'àmbit europeu. En definitiva, i tenint en compte que l'avaluació d'un criteri establert exigeix la comparació amb un estàndard acceptat, considerem que la comparació a nivell europeu pot arribar a ser un element coadjuvant de la dimensió europea de l'educació.

3.2.6. Aquesta apreciació del Comitè ve sustentada pel contingut del tercer considerant de la Recomanació, en el que es posa de relleu l'àmplia sensibilització dels centres d'ensenyament superior respecte de la valoració de la qualitat dels estudis que imparteixen i la comparació dels estudis similars realitzats a l'estranger amb els dels seus propis sistemes d'ensenyament.

El Comitè estima que aquest considerant de la Recomanació justifica plenament la incorporació d'aquestes tasques en les que la Xarxa pot desenvolupar a nivell europeu.

3.2.7. El Comitè, com a òrgan socio-econòmic, manifesta el seu major interès per la millora de la integració dels graduats al mercat de treball, sobretot tenint en compte la competitivitat que el caracteritza actualment. Els millor preparats conforme a les necessitats del mercat seran els qui millors ofertes de treball trobin per a integrar-s'hi.

Un cop expressat que el Comitè comparteix la necessitat de millorar la integració dels joves graduats al mercat de treball, volem expressar que no veiem la relació que existeix entre l'avaluació de la qualitat i l'elaboració de metodologies per millorar aquesta integració. Qualsevol increment de la qualitat permet millorar la formació i, per tant, les possibilitats del jove d'accedir en millors condicions al mercat de treball; però el que estableixen les tècniques i procediments d'avaluació de la qualitat són, entre d'altres coses, comparacions entre el que creiem que hauria de ser i el que és en realitat.

La metodologia de la garantia de la qualitat posa de relleu, a través del procés d'avaluació, si és millo-

rable l'ensenyament que s'ofereix als estudiants amb vistes a la seva formació per a integrar-se al mercat de treball, fins i tot revaluant les mesures correctores que s'introdueixin. Ara bé, la metodologia de la garantia de la qualitat per si mateixa no pot integrar millor als graduats en el mercat de treball.

Per tant, el Comitè considera que l'apartat II.1.f. de la Recomanació ha de ser redactat d'una forma més aclaridora, ja que la seva redacció en la proposta de Recomanació actual no permet saber amb claredat quin és el paper de la Xarxa en aquest àmbit.

3.2.8. A l'informe sobre els resultats obtinguts en el període 1995/1996 a través del Programa d'acció comunitària en l'àmbit de l'educació, Sòcrates (doc. COM(97) 99 final), sobre el qual el Comitè ha emès recentment el seu Dictamen, la Comissió reconeix la superació pressupostària del Programa per la important demanda de projectes i ajudes presentades.

La proposta de Recomanació objecte del present Dictamen estableix que la Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat podrà gaudir de recolzament finançat a través dels Programes Sòcrates i Leonardo.

El Comitè no entén com serà possible aplicar fons d'aquests Programes quan la Comissió ha hagut de proposar l'increment pressupostari del Sòcrates per tal d'afrontar l'últim període dels cinc anys de la seva durada. Si la iniciativa que ens ocupa no estava prevista, les dificultats pressupostàries augmentaran si la Xarxa s'inclou en els fons assignats als Programes Sòcrates i Leonardo.

El Comitè creu que la importància de la garantia de la qualitat en l'ensenyament superior és de tal magnitud que requereix l'assignació de fons específics. Per això, insta a la Comissió i als Estats membres a que garanteixin el suport econòmic de les

mesures que proposa la Recomanació.

3.2.9. La participació de totes les parts interessades és un dels principis en els que la Recomanació basa els sistemes de garantia de la qualitat. Reconeix la necessitat de participació dels interlocutors socials en els grups d'experts que constituïrien el component extern de l'avaluació.

Entenem que els agents socio-econòmics poden desenvolupar un paper important aportant una experiència pròpia que pot ser de gran utilitat des d'un punt de vista metodològic. Les empreses en especial tenen una llarga trajectòria en l'aplicació de tècniques i procediments d'avaluació de la qualitat, comptant amb molts casos amb una àmplia experiència en l'àmbit de la garantia de la qualitat. De fet, aquests conceptes han sorgit de la pròpia activitat empresarial, preocupada sempre per la millora de la qualitat i l'atenció al client.

Per tant, el Comitè considera important i necessari donar el paper que els correspon a les organitzacions empresarials en la constitució de la projectada Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat, complementant així amb els treballadors, a través de les seves organitzacions representatives, la participació activa dels agents socio-econòmics a la Xarxa.

2.2.10. En pro d'una major eficiència i amb criteris de racionalització de la despesa, considerem així mateix necessari que s'arbitrin els mecanismes precisos que facilitin la cooperació entre la Xarxa Europea de Garantia de la Qualitat i les Xarxes sorgides del desenvolupament dels Programes Sòcrates i Leonardo.

Brussel·les, 29 d'octubre de 1997.

El President del Comitè Econòmic i Social
Tom JENKINS

A l'Annexe d'aquest Document s'adjunta la versió definitiva de la *Recomanació del Consell*, de 24 de setembre de 1998, sobre la cooperació europea per a la garantia de la qualitat en l'ensenyament superior (98/561/CE), publicada al Diari Oficial de les Comunitats Europees el 7 d'octubre de 1998.

Taller de Girona

Capítol II

Conclusions dels debats
del Taller de Girona

Relació dels debats del Taller: L'avaluació de la qualitat universitària

El millor model d'avaluació per al Sistema Universitari Català

Coordinació: Lluís Jofre i Roca (UPC) i Josep M. Gómez Pallarès (UdG)

Rols i funcions dels diferents agents en el procés d'avaluació institucional

Coordinació: Joan Botella (UAB) i Maritxell Chaves Sánchez (UB)

Aplicació pràctica d'indicadors i criteris.

Coordinació Docència-Centres: Pilar Monreal Bosch (UdG) i Francesc Abad Esteve (UPF)

Coordinació Recerca-Departaments: Albert Carreras de Odriozola (UPF) i Santi Roca Martín (UPC)

Coordinació Gestió-Serveis: Josep Oliveras Semitier (URV) i Marta Vilalta Casal (UAB)

Aplicació pràctica dels plans de millora

Coordinació: Joan Tugores Ques (UB) i Josep M. Vilalta Verdú (UPC)

El futur de l'avaluació institucional a Catalunya: conclusions del Taller

Excm. Sr. Joan Tugores Ques

Dr. Joan Botella

Dr. Pere Botella

Excm. Sr. Albert Carreras de Odriozola

Excma. Sra. Pilar Monreal Bosch

Excm. Sr. Josep Oliveras Samitier

Excm. Sr. Josep M. Villar Mir

Dra. Gemma Rauret Dalmau

Sr. Joan Bravo Pijoan

Vicerector UB

UAB-Substitueix a M. Lluïsa Hernanz

UPC-Substitueix a Lluís Jofre Roca

Vicerector UPF

Vicectora UdG

Vicerector URV

Vicerector UdL

Directora de l'Agència

Secretari del Consell de Direcció

El Millor Model d'Avaluació per al Sistema Universitari Català

Aquest debat, el d'abast més ampli i de contingut més general del programa del taller, pretenia reflexionar sobre quin podria ser el millor model d'avaluació per al sistema universitari català?, després d'haver analitzat altres models europeus (l'holandès, el francès i el danès). El debat es va centrar en l'anàlisi del model actual: És un bon model? El millor? Aquest va ser, doncs, el marc de reflexió general que va servir de punt de partida per a les sessions de treball que es desenvoluparien al llarg del taller.

El debat sobre el millor model d'avaluació per al sistema universitari català parteix de cinc consideracions prèvies. La primera exposa la necessitat de continuar organitzant tallers com a marc de referència idoni per a la reflexió conjunta que ha de permetre la constant revisió i millora del procés d'avaluació. En segon lloc, es considera la importància d'avaluar, al marge del model o metodologia que s'utilitzi. Una altra de les consideracions de partida és que el sol fet d'haver endegat un procés d'avaluació representa un primer pas, sigui més o menys encertat el model. En aquest sentit, tot i que hi ha una certa manca d'experiència en aquest tipus de processos i una escassa cultura de l'avaluació, es considera l'absoluta necessitat d'avaluar. Així doncs, tenint en compte que es tracta d'un procés difícil, ja que l'objecte de l'avaluació –la universitat– és complex i divers, també ho ha de ser, necessàriament el model que s'utilitzi per analitzar-lo. Es parteix doncs de “Qualitat” com a concepte relatiu. Finalment, es consideren les mancances del model català però també se li reconeixen les potencialitats, ja que se n'ha adoptat un de similar i, en molts aspectes, paral·lel al d'altres països europeus amb una major tradició en matèria d'avaluació de la qualitat institucional.

Després d'aquestes consideracions, es proposa una primera definició genèrica: “el millor model és aquell que potencia al màxim la millora. El model serà bo en la mesura que s'adeqüi al context de la universitat catalana i incideixi positivament en la seva cultura, la manera de veure i gestionar la universitat i d'entendre el servei que la universitat ofereix a la societat”.

Aquesta primera definició dona peu a la convicció que el model ha de ser flexible, canviant, atès que es tracta d'un procés d'autoaprenentatge, del que cada dia se'n podran extreure coses noves.

Finalment, el debat del millor model per avaluar el sistema universitari català gira entorn d'un reflexió prou eloqüent per ella mateixa: “sigui quin sigui el model, ha de servir per avançar cap a una universitat catalana de qualitat”. En aquest sentit, Lluís Jofre, Vicerector de política acadèmica de la UPC, proposa reflexionar i mirar de trobar resposta a dues qüestions bàsiques: tenim la universitat que la societat necessita? i ha dit mai la societat la universitat que vol? Per Ton I. Vroeijenstijn, de la Associació d'Universitats dels Països Baixos (VSNU), el millor model és, senzillament, el més simple, el més acceptat per la majoria, i el que més potencia i assegura les millores. En definitiva, aquell que convida a la reflexió sobre què hem fet? Com ho hem fet? Ha funcionat? Ho podem fer millor?

En alguns aspectes hi ha un acord generalitzat sobre el millor model d'avaluació per al sistema universitari català. Destaca la necessitat que la metodologia emprada sigui clara i transparent en tot el procés, és a dir, en les diferents fases i per a tots els agents implicats, així com en els resultats. També és fonamental la participació del major nombre possible de persones en el procés, així com en la transmissió dels principis de la cultura de l'avaluació i d'una forta implicació d'aquestes; és a dir, sense dependre en excés del voluntarisme.

Pel que fa als indicadors, es destaca que en calen de concrets per avaluar l'estat de les universitats i mesurar-ne la millora. En aquest sentit es prenen com a bons els indicadors utilitzats en l'avaluació de la docència i no tant els de la recerca.

Es parteix de la base que l'avaluació és un bon motor per al canvi i que, finalitzat un primer cicle del Pla nacional, cal entrat en una fase de major maduresa en la que s'ha de posar especial èmfasi no en l'avaluació sinó en els processos de millora.

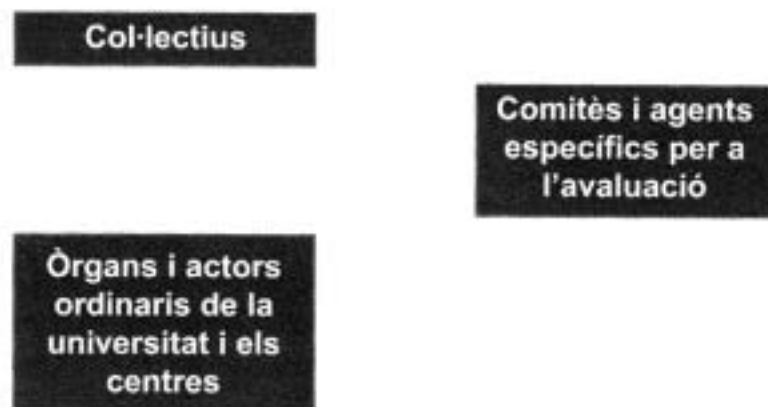
En referència al model d'avaluació utilitzat es destaca que és ple de potencialitats que cal desenvolupar, ja que proporciona evidència objectiva suficient per determinar punts forts i punts febles i per potenciar-los o corregir-los. De totes formes, seria bo d'avançar cap a la concreció d'un model integral i integrador que, d'una banda, resolgui les dificultats segons si es tracta d'avaluar docència, recerca o serveis i, de l'altra, afavoreixi la reflexió global sobre el sistema universitari català, més enllà del que de manera singular faci o deixi de fer cada universitat.

Per a una millor aplicació dels processos de millora, es proposa vincular l'avaluació de la qualitat institucional als processos habituals de planificació estratègica i de gestió de cada universitat. L'avaluació no és un fi en ella mateixa. La qualitat hauria de ser entesa com un element inherent a l'ètica professional de tots els qui treballen a la universitat –professors, PAS, estudiants;

Finalment s'exposa la necessitat de centrar els esforços allà d'on es pot treure el màxim rendiment, ja que, en definitiva, la universitat està en marxa i té la voluntat, i l'expressa manifestament, de prestar un millor servei a la societat.

Rols i funcions dels diferents agents en el procés d'avaluació

Les claus inicials d'aquest debat són els diferents actors i col·lectius implicats en el procés d'avaluació així com la seva interrelació.

En relació als actors de l'avaluació cal tenir en compte quina ha estat la seva participació i implicació, així com si els agents de l'avaluació coincideixen amb els actors. Amb la distinció entre comitès i col·lectius de les audiències, pot ser n'hi ha alguns que no s'han tingut en compte, com antics alumnes, gerents, mitjans de comunicació, empresaris, etc. Caldria també analitzar la conveniència de professionalitzar l'organització interna del procés i crear unitats específiques. Finalment s'hauria de veure com afecten aquests rols a la relació del procés d'avaluació amb el procés de millora.

Durant el debat sobre el rol i les funcions dels diferents agents del procés d'avaluació s'han posat de manifest alguns punts crítics que cal revisar. Entre aquests, destaquen la necessitat de cercar fórmules per assegurar i augmentar la participació d'alguns col·lectius que no ho han fet en aquesta primera fase, com ara el d'antics alumnes, el personal d'administració i serveis, l'equip de gerència i els Consells Socials.

Pel que fa referència als comitès interns, es constata la importància de revisar la seva composició i d'incorporar-ne els membres de l'equip directiu del centre. D'altra banda, potser caldria incorporar aquests comitès, amb una gran experiència després d'haver realitzat el procés d'avaluació, a l'execució del pla de millora a cada unitat avaluada, enlloc de dissoldre'l un cop les propostes hagin estat traspasades a l'equip directiu, que és qui té la capacitat de decisió.

Respecte dels comitès externs se'n destaca la importància de la selecció dels experts i de que aquests siguin validats prèviament per la institució a la qual hauran d'avaluar. A més, es proposa que la composició dels comitès sigui diversa i adequada a les necessitats del centre, és a dir, combinant experts acadèmics de fora de Catalunya, que poden aportar nous punts de vista, i experts professionals de l'àmbit local, ja que coneixen bé el context en el que hauran de desenvolupar la seva vida professional els futurs graduats. D'altra banda, es contempla positivament el fet d'incorporar en algunes titulacions experts internacionals al comitè extern.

Un altre element clau per fomentar la participació de la comunitat universitària és el d'augmentar la resposta al procés i integrar-lo de forma clara i transparent en el cicle avaluació–planificació–millora.

Finalment, la darrera conclusió del debat fa referència a la necessitat de reflexionar sobre el paper i la participació d'alguns agents del procés d'avaluació en el seguiment del pla de millora, en concret, antics alumnes, experts externs i el propi comitè intern d'avaluació.

Indicadors i criteris de qualitat en la docència

En el debat sobre els indicadors utilitzats per avaluar la docència hi ha una àmplia coincidència sobre la seva complexitat, precisament perquè els aspectes relacionats amb la docència són complexos i diversos i perquè la facilitat de derivar-ne usos diferents als inicialment previstos és gran.

S'ha demostrat que l'actual Guia d'Avaluació, editada per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya, pel que fa a l'ensenyament i especialment en l'apartat d'indicadors, és molt útil i es valora molt positivament. A més, encara permet aprofundir-hi més, ja que l'organització i recollida de la informació, així com el seu ús habitual, ha de permetre i facilitar-ne un major aprofitament.

En referència als indicadors es destaca la necessitat de tenir un cert nombre d'indicadors bàsics, elementals i fàcils de gestionar, que ja es troben a la Guia, però que potser caldria remarcar. D'altra banda, s'hauria d'anar incorporant noves unitats de mesura com, per exemple, el concepte de crèdit, que cada cop més haurà d'aparèixer com a determinant a l'hora d'observar en paràmetres equivalents el funcionament de les unitats avaluades.

Un altre dels aspectes que es valora positivament és la feina realitzada per les universitats per recollir, obtenir i disposar d'una manera sistematitzada la informació requerida. Sobre aquest punt també s'insisteix que l'objectiu final del procés d'avaluació de l'ensenyament no és obtenir les dades, sinó el procés de reflexió que les acompanya i del qual les dades n'han de representar un punt de partida sòlid i documentat. Per tant, és especialment rellevant acompanyar la recollida de dades d'una reflexió crítica; des d'aquest punt de vista, els indicadors són valorats també positivament com a punt de partida per a l'anàlisi del funcionament de les unitats.

La claredat en els objectius de tot el procés d'avaluació es revela, un cop més, com a bàsica per assegurar-lo i val a dir que la confusió sobre aquests objectius representa un risc.

També s'observa que en l'ús d'indicadors hi ha diferents destinataris. En la pràctica de l'avaluació caldria introduir aquests diferents punts de vista i clarificar els destinataris principals de la informació: el tipus d'informació sobre el desenvolupament de la docència que interessa al Rector és diferent del que pot interessar al degà, al director del departament, a l'estudiant o a les famílies, per exemple.

Com a punt feble dels indicadors utilitzats per avaluar la docència es destaca les dificultats que hi ha a l'hora d'obtenir dades i analitzar d'una manera més sistemàtica els aspectes relacionats amb la metodologia docent.

D'altra banda, es considera l'avaluació de la docència, tal i com està tractada i plantejada, un dels punts forts del procés d'avaluació institucional de la qualitat de les universitats. Destaca, a més el fet molt positiu d'haver aconseguit començar a parlar un llenguatge comú entre universitats a l'hora de treballar la informació estadística i els indicadors.

Finalment, es proposa adreçar els esforços a consolidar aquest procés tot just iniciat, i es destaca l'Agència com a marc idoni per continuar avançant en aquesta línia.

Aplicació pràctica d'indicadors i criteris en l'àmbit de la recerca—departaments

El debat sobre els indicadors de la recerca se centra, en primer terme, en la idoneïtat d'avaluar la recerca en el marc d'una titulació (de la mateixa manera en què s'avalua la docència i la gestió), o bé de centrar l'avaluació prenent com a unitat de referència el departament.

Després de les experiències de cada universitat en el primer procés d'avaluació de la recerca, s'ha posat de manifest que a la majoria de les universitats s'ha aprofundit o avançat molt més en l'avaluació de la docència i fins i tot de la gestió, que no pas en la de la recerca.

S'apunten varies raons que han motivat aquesta disfunció. Un primer condicionant és que la pròpia comunitat científica, des de fa temps, s'encarrega d'avaluar la recerca. En aquests moments, diferents organismes i per diferents vies estan desenvolupant aquesta tasca (agències d'avaluació, oficines de transferència de tecnologia, revistes especialitzades...), la qual cosa evidencia que avaluar la recerca no sembla, en principi, tant prioritari com avaluar la docència o la gestió. En aquest sentit, la pròpia percepció de la majoria de les universitats, que veuen clau l'avaluació de la docència i de la gestió i més confosa la de la recerca, sembla venir motivada per la impressió general que la Guia d'Avaluació promou l'avaluació de la docència i deixa en un segon pla la de la recerca.

Un altre fet constatat és que, a la majoria de les universitats, no hi ha tradició d'autoavaluació en l'àmbit de la recerca, i això fa que sigui més costós endegar aquest procés. En aquest aspecte, s'ha posat de manifest que, en general, les pròpies universitats han generat mecanismes d'avaluació per a la docència, però no per a la recerca. Als darrers anys, els mecanismes de reconeixement han avançat molt més en la tasca investigadora que no pas en la docent, i la recerca que es realitza a les nostres universitats ha assolit, dins i fora del país, més prestigi que la docència. Com a conseqüència d'aquest fet els esforços s'han centrat principalment en l'avaluació d'allò que ens ha de dur a una millora més ràpida, que és, en aquest cas, la docència.

Finalment, per acabar de corroborar tots aquests arguments, es constata que fins i tot els propis programes europeus no contemplen, ara per ara, avaluar la recerca.

Pel que fa a la coexistència, en aquests moments, de dos models que enfoquen de manera diferent l'avaluació de la recerca, es manifesta com a fet positiu la possibilitat que cada universitat elabori un model propi per adaptar-se al seu projecte institucional. Amb tot, l'alternativa adoptada per la majoria de les universitats, és la que avalua la recerca associada a les titulacions objecte d'avaluació d'acord amb els criteris que marca la Guia d'Avaluació, mentre que l'enfocament que centra l'avaluació de la recerca prenent com a unitat de referència el departament ha estat experimentada només per la Universitat Politècnica de Catalunya. En aquest darrer cas, però, l'avaluació no es limita només a l'activitat de recerca, sinó que avalua al departament en la seva totalitat: recerca, transferència de tecnologia, tercer cicle, docència de primer i segon cicle, recursos humans, instal·lacions i infraestructures, etc. Ara bé, l'aplicació d'aquest model s'ha vist afavorit per una sèrie de peculiaritats que han facilitat el canvi: la UPC es una universitat monotemàtica, amb una estructura matricial centres—departaments molt consolidada, on cada departament té un pes específic molt important i on, per la pròpia dinàmica del seu pla de qualitat, està previst que els plans de millora, derivats d'aquest procés, s'adeqüin a les unitats que els han d'aplicar (en aquest cas els departaments). Per tant, es recomanaria tenir en compte aquestes consideracions a l'hora d'adoptar la decisió de considerar el departament com una unitat bàsica d'avaluació.

D'altra banda, hi ha força unanimitat en què cal avaluar la qualitat de la recerca, els agents que la produeixen, els seus processos, etc., i no limitar l'avaluació a l'activitat de recerca o els "productes" finals. És a dir, no s'ha de fer una avaluació merament quantitativa, sinó que cal incorporar elements qualitatius. Amb tot, es consideren com a molt positius els indicadors i els paràmetres que es proposen com a marc de referència a la Guia d'Avaluació, i es recomana que aquests continuïn responent a un marc estable i consensuat.

Per últim, es proposa sotmetre la consideració d'avaluar el tercer cicle, com a possible nexa d'unió entre docència i recerca, sobretot després de constatar que a la universitat, docència i recerca són dues activitats paral·leles que poques vegades convergeixen, i es fa difícil trobar l'encaix entre ambdues.

Aplicació pràctica d'indicadors i criteris en la gestió i els serveis

En la introducció al debat sobre els indicadors i criteris de qualitat aplicats a l'avaluació de la gestió i els serveis universitaris, el Dr. Josep Oliveras, vicerector de la universitat Rovira i Virgili, adverteix que l'avaluació de la Qualitat és un procés que demana temps, que s'ha iniciat amb l'avaluació de la docència i de la recerca i que tot just comença a avaluar, de forma transversal, el servei de biblioteques i l'accés a la universitat.

Amb aquest punt de partida, i en referència al protocol de la Guia d'Avaluació, en general es considera que el capítol de gestió és el menys treballat en la primera etapa del procés d'avaluació com a conseqüència, principalment, de la dificultat per definir i obtenir indicadors. Els criteris i indicadors referents a la gestió, en general, es considera que estan encara poc definits. En aquest sentit, els informes de gestió, en general molt ambigus, així ho han posat de manifest.

La gestió afecta tant a centres com a departaments, és un aspecte global de tota la universitat i, per tant, es considera que s'hauria de sotmetre a una avaluació institucional, més que no pas per centres. Caldria tenir en compte que la gestió forma part de gairebé tots els processos de la universitat, amb implicació del professorat i el suport del personal d'administració i serveis. S'hauria de parlar, així, d'una avaluació global de la institució i per això es recomana a l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya que nomeni una comissió especial amb la funció d'analitzar quin seria el millor mètode per avaluar la gestió des d'aquest punt de vista global, tot i que es reconeix que no hi ha una solució fàcil.

Davant d'aquesta observació prèvia es considera imprescindible involucrar les estructures de gerència en els processos d'avaluació de la gestió. Des dels equips de gerència el procés d'avaluació sovint es contempla com un aspecte principalment acadèmic i, potser caldria que l'Agència treballés per una major implicació d'aquest col·lectiu.

D'altra banda, s'estima de vital importància continuar treballant en el disseny de la informació estadística –criteris, indicadors, etc.– ja iniciat per l'Agència, i vincular-lo amb el finançament. En aquest sentit, algun model aplicat per les universitats a l'hora d'avaluar la seva gestió s'ha mostrat més eficaç que d'altres. La Universitat de Barcelona ha realitzat una anàlisi de processos i estudis transversals de serveis. La UPC ha adaptat els protocols EFQM i els ha fet arribar a l'equip directiu dels centres, unitats i departaments com a punt de partida per a l'elaboració del pla estratègic, que està estretament lligat al procés d'avaluació. La UAB ha estat avaluada institucionalment dins el programa CRE i, actualment, es troba en el procés de seguiment del pla de millora. La UdL tot just acaba d'iniciar l'avaluació institucional de la CRE.

Per avaluar la gestió, doncs, sembla que el model de l'EFQM o el de la CRE s'han mostrat molt efectius, ja que inclouen els serveis centrals i analitzen les polítiques universitàries de forma global.

La principal conclusió del debat sobre els criteris i indicadors en l'avaluació de la gestió i dels serveis és, doncs, que caldria replantejar el model d'avaluació actual i incorporar-hi l'avaluació institucional, per tal que es prengui com a unitat d'anàlisi la universitat i, d'aquesta manera, s'avalui globalment els processos i els serveis. Gestió no és el mateix que administració i, en aquest cas, es tractaria d'avaluar la gestió de tota la universitat i no només de la que es duu a terme des de l'administració.

També hi ha un ampli consens en considerar que la definició dels indicadors de qualitat de la gestió és certament complexa i, per aquest motiu, es proposa a l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya, que creï una comissió que s'ocupi del disseny de la informació estadística. L'Agència,

així, podria coordinar la unificació de criteris –com de fet ja està fent amb el protocol d'avaluació de la docència– amb l'objectiu de facilitar la presa d'un acord entre totes les universitats sobre els indicadors i criteris que caldria utilitzar en l'avaluació de la gestió i dels serveis. S'hi hauria de vincular, a més, una transparència total en el finançament de les universitats. En aquest sentit, en els contractes–programa ja es defineixen uns indicadors que porten implícits la transparència de les dades sobre finançament.

Com a exemple, s'exposa l'experiència de “Barcelona 2000”, procés en el qual va resultar molt difícil la definició dels indicadors per després obtenir les dades dels diferents centres.

Aplicació pràctica dels plans de millora

El denominador comú de les intervencions en el debat sobre l'aplicació pràctica dels plans de millora ha estat el fet d'entendre el procés d'avaluació institucional promogut per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya com a una eina per a la millora de l'activitat acadèmica i l'aprenentatge dels estudiants i com a un instrument que de permetre promoure entre les universitats la voluntat de millorar el seus serveis i la seva activitat.

S'ha destacat la necessitat que el procés d'avaluació institucional tingui conseqüències directes en la millora de l'activitat acadèmica i en la qualitat dels serveis universitaris. Fins i tot s'afirma que si no és així el propi procés d'avaluació pot entrar en descrèdit per la seva manca de traducció en una millora de la qualitat de les universitats. Alhora, s'ha destacat que aquests processos de millora s'han d'integrar, cada cop més, en l'activitat ordinària de la universitat, en els seus sistemes de gestió i presa de decisions, i no pas refugiar-se com a projectes aïllats i sense vinculació directa amb l'activitat docent, investigadora i de gestió de les institucions universitàries.

Un altre aspecte remarcant és que gran part de les propostes dels informes d'avaluació que han sorgit fins el moment comporten la demanda de nous recursos, especialment en la dotació de nova infraestructura docent i de recerca; de fet, no estem davant d'autèntics plans de millora de l'activitat, que fonamentalment han de comportar l'optimització i millor gestió dels recursos actuals en una dinàmica de millora de la qualitat i cultura de la responsabilitat i la professionalitat.

També s'ha apuntat la possibilitat que l'administració responsable de la política universitària a Catalunya promogui projectes o plans de millora (especialment en l'àmbit de la docència) mitjançant convocatòries públiques amb finançament específic, com es fa en el camp del finançament públic de les activitats d'R+D. En aquest sentit, s'ha posat sobre la taula la necessitat d'intentar canviar el sistema d'incentius per a la millora a les universitats públiques i de millorar els processos de presa de decisions i d'organització interna de les institucions.

Una altra idea sorgida del debat proposa la necessitat d'integrar tots els processos de millora en la planificació estratègica de cada una de les institucions. Així, els plans de millora tindrien un marc de referència en la visió política de la universitat, en els objectius estratègics que es volen assolir i en el model formatiu i d'aprenentatge que es vol promoure. Per això, cal incentivar la planificació a mig i llarg termini de l'activitat acadèmica i l'adaptació constant a un entorn dinàmic i complex. Tot plegat hauria de concretar-se a totes i cadascuna de les "unitats productives" de la institució (facultats i escoles, departaments i instituts universitaris) i, pel que fa a la seva vessant externa, anar estretament lligat als contractes-programa que, previsiblement, aniran signant les universitats públiques catalanes amb la Generalitat. També es comenta que els Consells Socials de les universitats haurien de jugar un paper important en l'impuls i seguiment de les iniciatives de millora de la qualitat acadèmica.

En aquesta línia, s'exposa l'experiència dels darrers cinc anys de la Universitat Politècnica de Catalunya en planificació estratègica i qualitat. Es tracta d'una experiència integral de gestió que pretén integrar els processos de planificació estratègica, execució de millores i avaluació dins el cercle de la qualitat, que executa un contracte-programa pel període 1997-2000 i que promou la planificació estratègica de les seves unitats estructurals.

Finalment, es manifesta la necessitat que l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya doni suport, sempre que sigui possible, als plans i iniciatives de millora, i que pugui aportar i difondre metodologies i coneixement tècnic com ho està fent en l'àmbit de l'avaluació institucional.

El futur de l'avaluació institucional a Catalunya: Conclusions finals del taller

Recollint les principals conclusions i propostes exposades durant els diversos debats i sessions del Taller: L'Avaluació de la Qualitat Universitària, se'n subratllen els següents aspectes a tenir en compte de cara a les properes fases del procés d'avaluació de la qualitat de les universitats públiques catalanes.

1. Model

Pel que fa referència al model, destaca la necessitat de disposar d'un model flexible, àmpliament acceptat, i que assegurí el procés de millora més adient en cada cas. D'altra banda, es considera positiu que coexisteixin diferents aproximacions si d'aquesta manera s'aconsegueix la millora de la diversitat universitària.

2. Sistemes d'Assegurament de la Qualitat a les Universitats

Hi ha un ampli acord en el fet que cal evitar la dualitat de vies —la via quotidiana i la via de la qualitat—, i aconseguir que la cultura de la qualitat impregni tota l'activitat ordinària, de forma que l'avaluació per a la millora no sigui un apartat o una comissió no integrada en el conjunt de la universitat. En aquest sentit destaca la necessitat de trobar mecanismes que permetin la implicació de tots els col·lectius afectats.

3. Indicadors en la docència

Els criteris i indicadors es consideren fonamentals en el procés d'avaluació ja que afavoreixen la reflexió. Els indicadors utilitzats en la primera etapa de l'avaluació de la docència es consideren molt adequats. Tot i que es manifesta la importància de poder disposar de dades harmonitzades i clarament definides; d'estudiar noves unitats de mesura com, per exemple el crèdit; i d'arribar a un compromís ferm per a la recollida d'indicadors en els autoinformes.

4. Recerca

L'avaluació de la recerca com a tal no es considera un objectiu prioritari en una primera etapa, donada l'existència d'altres mecanismes per a la seva avaluació. És important, però, promoure la implicació col·lectiva de tot el professorat dels departaments per establir els objectius de recerca i analitzar l'impacte d'aquesta en la docència.

5. Gestió i serveis

Cal replantejar l'actual model d'avaluació per tal que prengui com a unitat d'anàlisi la universitat i, així, s'avaluï globalment la gestió i els serveis. Es considera imprescindible involucrar les estructures de gerència en els processos d'avaluació de la gestió.

6. Millores

Es destaca la necessitat de disposar d'un programa específic per a dur a terme projectes de millora de la qualitat docent i aprofundir en el disseny i l'aplicació de Plans estratègics dirigits a centres i departaments, com a eina per impulsar plans de millora. A més, es considera del tot necessari establir mecanismes per a realitzar el seguiment dels plans de millora.

Taller de Girona

Annexes

PROGRAMA DEL TALLER

L'avaluació de la qualitat institucional

15 setembre

Presentació i Benvinguda

Dr. Antoni Serra Ramoneda

President de l'Agència

Ponència: ***Què hem après de les experiències d'avaluació a Catalunya des de 1991 a 1999.***

Dra. Gemma Rauret i Dalmau

Directora de l'Agència

Ponència: ***Valoració de l'experiència del Plan Nacional del Consejo de Universidades.***

Il·lmo Sr. José Mª de Luxán Meléndez

Secretario General del Consejo de Universidades

Taula rodona: ***Els sistemes d'avaluació europeus: els casos d'Holanda, França i Dinamarca.***

Sr. Ton I. Vroeijenstijn

VSNU- Holanda

Sr. André Staropoli

CNE-França

Sr. Morten Asbjørn Jensen

Evaluerings Centeret- Dinamarca

Debat: ***El millor model d'avaluació per al Sistema Universitari Català.***

Coordinació: Lluís Jofre Roca (UPC) i Josep M. Gómez Pallarès (UdG)

16 setembre

Ponència: ***El repte de la formació en l'avaluació institucional.***

Dr. Sebastián Rodríguez Espinar

Membre del Comité Técnico del Plan Nacional

Ponència: ***El procés d'avaluació institucional: punts crítics.***

Dr. Miquel Valcárcel Cases

Membre del Comité Técnico del Plan Nacional

Debat: ***Rols i funcions dels diferents agents en el procés d'avaluació institucional.***

Coordinació: Joan Botella (UAB) i Meritxell Chaves Sánchez (UB)

Ponència: ***Els informes d'avaluació.***

Sr. Ton I. Vroeijenstijn

VSNU- Holanda

Ponència: ***El problema dels indicadors i criteris de qualitat en l'avaluació institucional.***

Dr. Mario de Miguel

Membre del Comité Técnico del Plan Nacional

Taula rodona: ***Indicadors i criteris de qualitat en l'ensenyament, la recerca, la gestió i els serveis.***

Dr. Miquel Valcárcel Cases	Membre del <i>Comité Técnico del Plan Nacional</i>
Dr. Sebastián Rodríguez Espinar	Membre del <i>Comité Técnico del Plan Nacional</i>
Dr. José Ginés Mora Ruiz	Membre del <i>Comité Técnico del Plan Nacional</i>

Debat: ***Aplicació pràctica d'indicadors i criteris.***

Coordinació Docència-Centres: Pilar Monreal Bosch (UdG) i Francesc Abad Esteve (UPF)

Coordinació Recerca-Departament: Albert Carreras de Odriozola (UPF) i Santi Roca Martín (UPC)

Coordinació Gestió-Serveis: Josep Oliveras Samitier (URV) i Marta Vilalta Casal (UAB)

17 setembre

Ponència: ***Els plans de millora i el seu seguiment: la planificació.***

Dr. José Ginés Mora Ruiz	Membre del <i>Comité Técnico del Plan Nacional</i>
--------------------------	--

Debat: ***Aplicació pràctica dels plans de millora.***

Coordinació: Joan Tugores Ques (UB) i Josep M. Vilalta Verdú (UPC)

Debat: ***El futur de l'avaluació institucional a Catalunya: conclusions del taller.***

Excm. Sr. Joan Tugores Ques	Vicerektor UB
Dr. Joan Botella	UAB-Substitueix a M. Lluïsa Hernanz
Dr. Pere Botella	UPC-Substitueix a Lluís Jofre Roca
Excm. Sr. Albert Carreras de Odriozola	Vicerektor UPF
Excma. Sra. Pilar Monreal Bosch	Vicerektora UdG
Excm. Sr. Josep Oliveras Samitier	Vicerektor URV
Excm. Sr. Josep M. Villar Mir	Vicerektor UdL
Dra. Gemma Rauret Dalmau	Directora de l'Agència
Sr. Joan Bravo Pijoan	Secretari del Consell de Direcció

Cloenda

Hble. Sr. Joan Albaigés i Riera	Comissionat per a Universitats i Recerca
---------------------------------	--

PARTICIPANTS

PONENTS

Asbjørn Jensen, Morten
 Luxán Meléndez, José M^a
 Miguel, Mario de
 Mora Ruiz, José Ginés
 Rodríguez, Sebastián
 Staropoli, André
 Valcárcel, Miquel
 Vroeijenstijn, Ton I.

ASSISTENTS

Universitat de Barcelona

Chaves Sánchez, Meritxell
 Girona, Victòria
 Mateo, Joan
 Torrado Fonseca, Mercè
 Tugores Ques, Joan

Universitat Autònoma de Barcelona

Botella, Joan
 Espuny, M. Jesús
 Guerrero Boned, Santiago
 Méndez, Antoni
 Sala, Carme
 Vilalta, Marta

Universitat Politècnica de Catalunya

Aguado de Cea, Antonio
 Amorós March, Miquel
 Avellaneda Díaz Grande, Jaume
 Botella, Pere
 Brunet Crosa, Pere
 Jofre Roca, Lluís
 Roca Martín, Santi
 Vilalta Verdú, Josep M.

Universitat Pompeu Fabra

Abad Esteve, Francesc
 Jordana, Jacint
 Carreras de Odriozola, Albert
 Ramió Matas, Carles

Universitat de Girona

Gómez Pallarès, Josep M.
 Monreal Bosch, Pilar
 Valls Passola, Jaume
 Vila Mendiburu, Ignasi

Universitat Rovira Virgili

Cartanyà Solé, Jordi
 Castellón Miranda, Sergio
 Pío González Soto, Àngel
 Oliveras Samitier, Josep
 Vernet Llobet, Jaume
 Esteve Augustench, F. Xavier

Universitat de Lleida

Michelena Bárcena, Antonio
 Villar Mir, Josep M.

Agència

Arboix Codina, Esteve
 Bravo Pijoan, Joan
 Giné Soca, Maria
 Grifoll Saurí, Josep
 Rauret Dalmau, Gemma

REPRESENTACIÓ INSTITUCIONAL

Albaigés Riera, Joan. *Comissionat per a Universitats i Recerca*
 Giró Roca, Antoni. *Director General d'Universitats*
 Nadal, Josep M. *Rector de la Universitat de Girona*
 Serra Ramoneda, Antoni. *President de l'Agència*

RECOMENACIÓ DEL CONSELL

de 24 de setembre de 1998

sobre la cooperació europea per a la garantia de la qualitat en l'ensenyament superior
(98/561/CE)

EL CONSELL DE LA UNIÓ EUROPEA,

Vist el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, i en particular, els seus articles 126 y 127,

Vista la proposta de la Comissió;

Vist el dictamen del Comitè Econòmic i Social ⁽¹⁾,Vist el dictamen del Comitè de Regions ⁽²⁾,Conforme amb el procediment establert en l'article 189 C del Tractat ⁽³⁾,

(1) Considerant que tots los Estats membres tenen com a objectiu la qualitat de l'ensenyament i de la formació; que es demana que la Comunitat contribueixi a aquest esforç continu mitjançant el foment de la cooperació entre els Estats membres i, si fos necessari, donant suport i completant la seva acció i respectant plenament, al mateix temps, la responsabilitat d'aquests últims pel que fa referència al contingut de l'ensenyament i a l'organització dels sistemes educatius i de formació, així com la seva diversitat cultural y lingüística;

(2) Considerant que el Consell va indicar, en les seves conclusions del 25 de novembre de 1991 ⁽⁴⁾, que la millora de la qualitat de l'ensenyament superior és una preocupació que comparteixen tots els Estats membres i tots els centres d'ensenyament superior de la Comunitat Europea; que, tenint en compte la diversitat dels mètodes emprats a nivell nacional, les experiències podrien completar-se amb l'experiència europea adquirida, en particular, per mitjà de projectes pilot concebuts per a establir una cooperació en aquest sector o reforçar la cooperació ja existent;

(3) Considerant que les reaccions al Memoràndum de la Comissió sobre ensenyament superior destaquen, entre d'altres coses, que la qualitat hauria de garantir-se en tots els nivells i en tots els sectors, circumscribint-se les diferències entre centres als objectius, als mètodes i a la demanda en educació; que la actitud general és favorable a la introducció de mètodes eficaços i acceptables d'avaluació de la qualitat que tinguin en compte les experiències europees i internacionals i la possibilitat de cooperació;

(4) Considerant que un estudi realitzat per la Comissió sobre la situació en matèria d'avaluació de la qualitat en els Estats membres ha posat de manifest que els nous sistemes d'avaluació de la qualitat presenten alguns elements comuns; que els dos projectes pilot portats a terme posteriorment estaven basats en un tronc comú d'elements procedents dels sistemes nacionals existents: que un mètode comú s'ha posat a prova amb èxit i ha quedat demostrat que tots els interlocutors del sector desitgen ferventment continuar amb els intercanvis d'experiències que demostrin la diversitat de concepcions nacionals en matèria d'avaluació, així com la importància de l'avaluació de la qualitat en general;

(5) Considerant que, tenint en compte la gran diversitat de sistemes educatius de la Comunitat, la definició de "centre d'ensenyament superior" utilitzada en la present Recomendació inclou tots els tipus de centres que atorguen diplomes o títols d'aquest nivell, sigui quina sigui la seva denominació en els Estats membres; que aquesta definició s'utilitza en la Decisió per la que es crea el programa Sòcrates;

- (6) Considerant que els centres d'ensenyament superior han de satisfer les noves exigències educatives i socials d'una "societat del coneixement" mundial i a les avaluacions que d'ella se'n deriven; que, per consegüent, aquests centres s'esforcen en millorar la qualitat requerida dels serveis que ofereixen, en el seu cas per mitjà de noves iniciatives (individualment o gràcies a la col·laboració d'associacions d'ensenyament superior) orientades a la millora de la qualitat de l'ensenyament i de l'aprenentatge;
- (7) Considerant que les transformacions tecnològiques i econòmiques, així com les seves repercussions en el mercat de treball plantejgen nous reptes als centres d'ensenyament superior i que, d'una banda, els reptes derivats de l'obertura del mercat mundial i, de l'altra, la aflluència cada vegada més gran d'estudiants en els centres d'ensenyament superior obliguen als Estats membres a organitzar els seus sistemes d'ensenyament superior, i la relació d'aquests amb l'Estat i amb la societat, de manera que es respectin les normes acadèmiques existents, els objectius docents, les normes de qualitat, l'autonomia o la independència, segons les estructures pertinents de cada Estat membre, dels centres d'ensenyament superior, així com la necessitat de rendir comptes al públic i d'informar-lo;
- (8) Considerant que el debat sobre la Comunicació de la Comissió de 13 de febrer de 1994 ha posat de relleu que els sistemes d'avaluació de la qualitat podrien contribuir al reconeixement recíproc de les qualificacions acadèmiques i professionals a nivell comunitari;
- (9) Considerant que el Llibre Blanc de la Comissió "Creixement, competitivitat i treball", el Llibre Blanc "Ensenyar i aprendre: cap a la societat cognitiva" i el Llibre Verd sobre "Educació – Formació – Investigació. Els obstacles a la mobilitat transnacional", mostren la importància d'una educació de qualitat per al treball i el creixement a la Comunitat Europea i per a la seva competitivitat a nivell mundial; que aquests documents posen de relleu el vincle entre les funcions socials i culturals de l'educació i la formació, per una part, i les seves funcions econòmiques, per una altra, i per tant, els múltiples aspectes del concepte de qualitat; que és evident que per a la mobilitat transnacional és necessari disposar de sistemes educatius transparents;
- (10) Considerant que el fomento de la mobilitat és un dels objectius de la cooperació comunitària en els àmbits de l'educació i de la formació; que el Llibre Verd de la Comissió sobre "Educació – Formació – Investigació. Els obstacles a la mobilitat transnacional" analitza els principals obstacles jurídics, administratius i pràctics que troben els estudiants que desitgen continuar els seus estudis en un altre Estat membre, i proposa mesures destinades a millorar la mobilitat, posant de relleu que aquest tipus de mobilitat beneficia a una educació de qualitat que dona a les persones la possibilitat de competir a nivell internacional i beneficiar-se de la lliure circulació en la Comunitat;
- (11) Considerant que els sistemes d'ensenyament superior dels diferents Estats membres difereixen en dimensions, estructura i finançament i que els objectius d'aquests sistemes seguiran evolucionant; que en determinats Estats membres el sistema d'ensenyament superior inclou universitats i altres centres d'ensenyament superior, generalment de formació professional; que el concepte, l'extensió i els mètodes d'avaluació de la qualitat són definits per cada Estat membre i que es mantenen flexibles i modulables en funció de les circumstàncies o estructures;
- (12) Considerant les responsabilitats exclusives dels Estats membres pel que fa referència a l'organització i estructura dels seus sistemes d'ensenyament superior, així com les seves obligacions pressupostàries, i considerant l'autonomia o la independència, d'acord amb les estructures corresponents de cada Estat membre, dels centres d'ensenyament superior,

I. RECOMANA als Estats membres:

A. Donar suport i, en el seu cas, crear sistemes transparents d'avaluació de la qualitat, amb els següents objectius:

- salvaguardar la qualitat de l'ensenyament superior en el context econòmic, social i cultural dels seus països, tenint en compte la dimensió europea i un món que evoluciona ràpidament;
- estimular i ajudar als centres d'ensenyament superior per a que utilitzin mesures adequades, en particular pel que fa referència a l'avaluació, amb la finalitat de millorar la qualitat de l'ensenyament i de l'aprenentatge, així com de la formació en la recerca, un altre àmbit important de la seva missió;
- estimular els intercanvis d'informació en matèria de qualitat i d'avaluació de la qualitat a nivell comunitari i mundial i fomentar la cooperació entre els centres d'ensenyament superior en aquesta matèria.

A. Basar els sistemes d'avaluació de la qualitat en els següents elements (explicats a l'annex):

- autonomia o independència, d'acord amb les estructures corresponents de cada Estat membre, dels organismes encarregats de l'avaluació de la qualitat en l'elecció de procediments i mètodes;
- adaptació dels procediments i dels mètodes d'avaluació de la qualitat al perfil i a la missió dels centres d'ensenyament superior, dins del respecte a la seva autonomia o a la seva independència, d'acord amb les estructures corresponents de cada Estat membre;
- ús, en funció dels objectius, dels elements d'avaluació interna o externa de la qualitat, adaptats als procediments i als mètodes utilitzats;
- participació de les diferents parts interessades en funció de l'objecte de l'avaluació;

- publicació dels resultats de l'avaluació de forma adequada a cada Estat membre.

A. Si fos necessari, encoratjar als centres d'ensenyament superior, en cooperació amb les estructures competents dels Estats membres, a adoptar les mesures de seguiment adequades.

B. Convidar a les autoritats competents i als centres d'ensenyament superior a que concedeixin especial importància a l'intercanvi d'experiències i a la cooperació en matèria d'avaluació de la qualitat amb els altres Estats membres, així com amb les organitzacions actives en l'àmbit de l'ensenyament superior.

C. Promoure la cooperació entre autoritats responsables de l'avaluació o de la garantia de la qualitat en l'ensenyament superior i afavorir la seva interconnexió.

Aquesta cooperació podria centrar-se totalment o parcialment en els següents aspectes:

- a) afavorir i desenvolupar l'intercanvi d'informació i d'experiències, en particular sobre les novetats metodològiques i els exemples de pràctiques correctes;
- b) respondre a les peticions de peritatge i d'assessorament de les autoritats corresponents dels Estats membres;
- c) donar suport als centres d'ensenyament superior que desitgin cooperar sobre una base transnacional en l'àmbit de l'avaluació de la qualitat;
- d) afavorir els contactes amb experts internacionals;

Per tal d'assolir aquests objectius, haurien de tenir-se en consideració les relacions desenvolupades entre l'avaluació de la qualitat i d'altres activitats comunitàries existents fonamentalment en el marc dels programes comunitaris Sòcrates i Leonardo da Vinci, així com el patrimoni comu-

nitari en l'àmbit del reconeixement de les qualificacions a efectes professionals.

II. RECOMANA

A la Comissió que, en estreta cooperació amb els Estats membres, basant-se en els programes existents i d'acord amb els objectius i els procediments normals oberts i transparents d'aquests programes, afavoreixi la cooperació, tal i com s'exposa en el punt I.E, entre les autoritats encarregades de l'avaluació i de la garantia de la qualitat de l'ensenyament superior i d'associar a aquests fins a les organitzacions i associacions de centres d'ensenyament superior de competència europea que tinguin l'experiència requerida en l'àmbit de l'avaluació i de la garantia de la qualitat.

III. CONVIDA

A la Comissió a presentar cada tres anys al Parlament Europeu, al Consell, al Comitè Econòmic i

Social i al Comitè de les Regions informes sobre els avenços realitzats en el que fa referència al desenvolupament dels sistemes d'avaluació de la qualitat dels diferents Estats membres i sobre les activitats europees de cooperació en aquest camp, inclosos els avenços realitzats respecte dels objectius abans citats.

Fet a Brussel·les, el 24 de setembre de 1998.

*Pel Consell
El president*

J. FARNLEITNER

(¹) DOC 19 de 21.1.1998, p.39

(²) DOC 64 de 27.2.1998. p. 63

(³) Dictamen del Parlament Europeu de 18 de novembre de 1997 (DOC 371 de 8.12.1997, p. 33), Posició comú del Consell de 26 de febrer de 1998 (no publicada encara al Diari Oficial) i Decisió del Parlament Europeu de 28 de Maig de 1998 (no publicada encara al Diari Oficial).

(⁴) DO C 321 de 12.12.1991, p. 2.

A N N E X

Elements indicatius de l'avaluació de la qualitat

Els elements enumerats a continuació són comuns als sistemes d'avaluació de la qualitat existents a Europa. Els projectes pilot europeus per a l'avaluació de la qualitat de l'ensenyament superior han mostrat que aquells qui operen en aquest àmbit en poden treure partit de l'observació d'aquests elements.

L'autonomia o la independència, segons les estructures corresponents de cada Estat membre, de l'organisme d'avaluació de la qualitat (pel que respecta a procediments i mètodes) poden contribuir a l'eficàcia dels procediments d'avaluació de la qualitat i a l'acceptació dels seus resultats.

Els criteris d'avaluació de la qualitat estan estretament vinculats a la missió encomanada a cada centre en relació amb les necessitats de la societat i del mercat de treball; per tant, els diferents procediments d'avaluació suposen necessàriament la consideració del caràcter específic del centre. En aquest sentit, és essencial el coneixement dels objectius institucionals, ja sigui del centre en el seu conjunt, o bé d'un departament o d'una única unitat.

Els procediments d'avaluació de la qualitat haurien d'incloure, per norma general, un element intern de reflexió i un element extern basat en l'opinió d'experts externs.

L'element intern de reflexió hauria de fer participar a tots els interlocutors, en particular al personal docent i, en el seu cas, als administradors responsables de l'orientació acadèmica i professional, així com als estudiants. L'element extern hauria de ser un procés de cooperació, consulta i assessorament entre experts independents externs i persones competents del centre en qüestió.

En funció dels objectius i els criteris utilitzats en el procediment d'avaluació de la qualitat i de les estructures de l'ensenyament superior dels Estats membres, les associacions professionals, els interlocutors socials i els antics alumnes podrien estar representats en els grups d'experts.

Seria desitjable la participació d'experts estrangers en els procediments, amb la finalitat d'afavorir l'intercanvi de les experiències adquirides en d'altres països.

Els informes amb els resultats dels procediments d'avaluació de la qualitat s'haurien de publicar d'una forma adaptada a cada Estat membre i constituir un material de referència satisfactori per als interessats i per a la informació dels ciutadans en general.

Els informes amb els resultats dels procediments d'avaluació de la qualitat s'haurien de publicar d'una forma adaptada a cada Estat membre i constituir un material de referència satisfactori per als interessats i per a la informació dels ciutadans en general.

Relació de la documentació lliurada al Taller com a base per al debat

1. Marcs institucionals

1.1. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya

- Decret de creació de l'Agència
- Estatuts de l'Agència

1.2 Plan Nacional de Evaluación

- Real Decreto 1947/1995
- Orden de 20 de abril de 1998
- Programa de Evaluación Institucional de la Calidad de las Universidades

1.3 Unió europea

- Dictamen del Comitè Econòmic i Social

2. Models europeus d'avaluació de la qualitat

2.1 *The changing nature of higher education in Western Europe*

Higher Education Policy

Ulrich Teichler

2.2 Model francès:

- Evaluation à la Française. The CNE

Marie-Odile Ottenwaelter

2.3. Models europeus:

- The Humboldtian University under Pressure

Inside Academia

Frans van Vught

- A European Institutional Audit

Higher Education in Europe

Pierre Tabatoni

- Internal Review to Assure Quality

Tertiary Education Management

Elaine El-Khawwas and Tarla Shah

3. Indicadors de qualitat

3.1. *Selección de indicadores de rendimiento: una propuesta como resultado de una investigación*

Peer Review and Performance Indicators

Filip Dochy, Mien Segers i Wynand Wijnen

3.2 *The Use of Performance Indicators in Higher Education. Types and Models and Modes of Application*

Higher Education Policy Series. Cap. 5

M. Cave, S. Hanney, M. Henkel i M. Kogan

3.3. *Indicadores bibliométricos en la evaluación de la investigación*

Revista de Educación

M. Quintanilla, B. Maltrás i J. Vidal

3.4. *La utilización de indicadores en la evaluación de la docencia universitaria*

La evaluación de las instituciones universitarias

Mario de Miguel

4. Avaluació i millores de la qualitat

4.1. *El plan nacional de evaluación de la calidad de las universidades. Los objetivos del plan: evaluación para mejorar*

Revista de Educación

Lluís Jofre, Josep M. Vilalta

4.2 *Herramientas de gestión para el cambio y la mejora institucional en la Enseñanza Superior*

Calidad en la Universidad: Orientación y Evaluación

Pedro M. Apocada i Julio Grao